

castellum

VERENIGING VOOR LOKALE GESCHIEDENIS
VAN KALKEN EN LAARNE

www.waldack.be/castellum

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT

JAARGANG XXII – NR. 3 – SEPTEMBER 2005

Provincie
Oost-Vlaanderen
Centrale Bibliotheek

castellum

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT VAN DE VERENIGING VOOR LOKALE GESCHIEDENIS VAN KALKEN EN LAARNE

BESTUUR

- Erevoorzitter: **Jonkheer de Pessemier 's Gravendries,**
Slot van Laarne, 9270 Laarne
- Voorzitter: **Marcel Meys,**
Kruisenstraat 31, 9270 Kalken, tel. 09 367 55 06
- Secretaris: **André Van De Sompel,**
Kruisenstraat 70, 9270 Kalken, tel. 09 367 83 54
- Penningmeester: **Lieven Hanselaer,**
Koffiestraat 61, 9270 Kalken
- Bibliotheecaris: **Antoon Afschrift,**
Brandemanstraat 93, 9270 Laarne
- Redactiesecr.: **Eric Balthau,**
Termstraat 80, 9270 Laarne
- Leden **Dirk Clerick,**
Nerenweg 72, 9270 Kalken
Luc De Ruyver,
Apostelhuizen 8a, 9270 Kalken
Johan R.J. De Wilde,
Varensbos 29, 9920 Lovendegem
Felix Waldack,
J. Van De Veldestraat 7, 9270 Kalken,
tel. & fax 09 367 80 92 - e-mail: felix@waldack.be

Verantwoordelijke uitgever:
Marcel Meys,
Kruisenstraat 31, 9270 Kalken

EDITORIAAL

Dit tijdschriftnummer bevat twee artikels.

Ons jongste bestuurslid, Luc De Ruyver, bundelde een deel van zijn stamboomonderzoek in een bijdrage rond familieleden die in Kalken en Laarne terechtkwamen. Zijn studie illustreert de zoekmogelijkheden in archieven uit de 19de eeuw: heel wat onvermoede resultaten kunnen de gegevens uit de stamboom kruiden. Luc is bovendien een belangrijke medewerker van het Digitaal Archief Gent. Publicaties van die werkgroep moeten archiefgegevens gemakkelijker voor consultatie vrijmaken. Luc maakte dan ook dankbaar gebruik van die werkinstrumenten bij het uitwerken van de hiernavolgende bijdrage over de familie De Ruyver.

Met het tweede artikel, *Historische demografie van Kalken* uit de periode 1790-1820, brengt Goedele De Roo nieuwe gegevens aan die ons toelaten het demografisch proces voor Kalken tijdens de woelige periode 1790-1859 beter te volgen. Enkel een gedetailleerd overzicht voor de periode 1821-1829 ontbreekt nog.

De aankondiging van een nieuw boek over de gemeente Laarne, *Het leven zoals het was*, van Koen De Vliegheer-De Wilde, en twee foto's uit de oude doos vervolledigen dit tijdschriftnummer.

In allerlei werk- en stuurgroepen zijn bestuursleden van onze vereniging actief. Dat vergt veel inspanning en doorzettingsvermogen. Hulp bij die activiteiten is dan ook van harte welkom.

We willen dan ook een oproep plaatsen met Laarne – Kalken Creatief van 26 en 27 november 2005 in zaal Skala in de Colmanstraat in het verschiet. Onze vereniging wil een algemene voorstelling van de werkdomeinen koppelen aan een minitontoonstelling van kunstuitingen (bijvoorbeeld schilderwerken, liederen, enz...) met een lokaal geschiedkundig thema (bijvoorbeeld de afbeelding van een kapel, het kasteel, de Kalkense Meersen, enz...).

Verder willen we een lessenreeks voorstellen, namelijk *Mondelinge geschiedenis als discipline*. De betekenis van mondelinge geschiedenis kan inderdaad nauwelijks overschat worden. Iedereen kan daarbij helpen.

Het is een vijfdelige lessenreeks, georganiseerd door het Vlaams Centrum voor Volkscultuur vzw (VCV), Gallaitstraat 76/2, 1030 Brussel, met gerenommeerde sprekers over volgende onderwerpen:

- Dinsdag 22 november 2005 (13.30-17.00 uur):
Bruno De Wever (Universiteit Gent), *Gestemd verleden. Een inleiding op mondelinge geschiedenis als discipline*.
Locatie: Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde (KANTL), Koningstraat 18, 9000 Gent.
- Donderdag 8 december 2005 (13.30-17.00 uur):
Björn Rzoska (VCV), *Interviewtechnieken en het belang van non-verbale communicatie*.
Locatie: JINT, Grétrystraat 26, 1000 Brussel.
- Donderdag 12 januari 2006 (13.30-17.00 uur):
Björn Rzoska (VCV), *Transcriptie in de praktijk*.
Locatie: JINT, Grétrystraat 26, 1000 Brussel.
- Donderdag 16 februari 2006 (13.30-17.00 uur):
Behoud, beheer en ontsluiting van mondelinge bronnen, werk-bezoek aan het geluids-, beeld- en breedbandarchief van de VRT. Locatie: VRT, Auguste Reyerslaan 52, 1030 Brussel.
- Donderdag 23 maart 2006 (13.30-17.00 uur):
Toepassingen mondelinge geschiedenis.
Locatie: JINT, Grétrystraat 26, 1000 Brussel.

Wie wil kan persoonlijk of via onze kring inschrijven voor ofwel de ganse reeks ofwel voor één module, met dien verstande dat inschrijvingen voor de ganse reeks uiteraard voorrang hebben.

Prijs: basiscursus € 75,00 - één module € 20,00

Inbegrepen in de prijs zijn cursusmateriaal (een reader en een DVD) en koffie. De modules vinden telkens plaats van 14 tot ongeveer 17 uur. Ontvangst met koffie vanaf 13.30 uur. Deelnemers die de basiscursus volledig volgen, ontvangen een getuigschrift.

De inschrijving is pas definitief na storting van het verschuldigde bedrag op rekening nummer 001-3327462-50 met als vermelding *Cursus mondelinge geschiedenis*.

Eventuele verdere informatie kan opgevraagd worden via secretariaat@vcv.be.

André Van De Sompel

DE FAMILIE DE RUYVER IN LAARNE EN KALKEN (1770 - WO II)

Luc De Ruyver

De familie De Ruyver heeft haar roots in de Vlaamse Ardennen, meer bepaald in Sint-Blasius-Boekel (thans deelgemeente van Zwalm), waar in de 16de eeuw Adriaen De Ruvere (1540-1594) leefde. Hij was er luitenant-baljuw van het Land van Schorisse.

Adriaen is de stamvader van alle nog levende De Ruyver's in België. Deze familie bleef tot in de 19de eeuw grotendeels in Zuidoost-Vlaanderen gehuisvest met uitzondering van een tak die uitweek naar Bottelare om zo via Wetteren-ten-Ede in Laarne en Kalken terecht te komen.

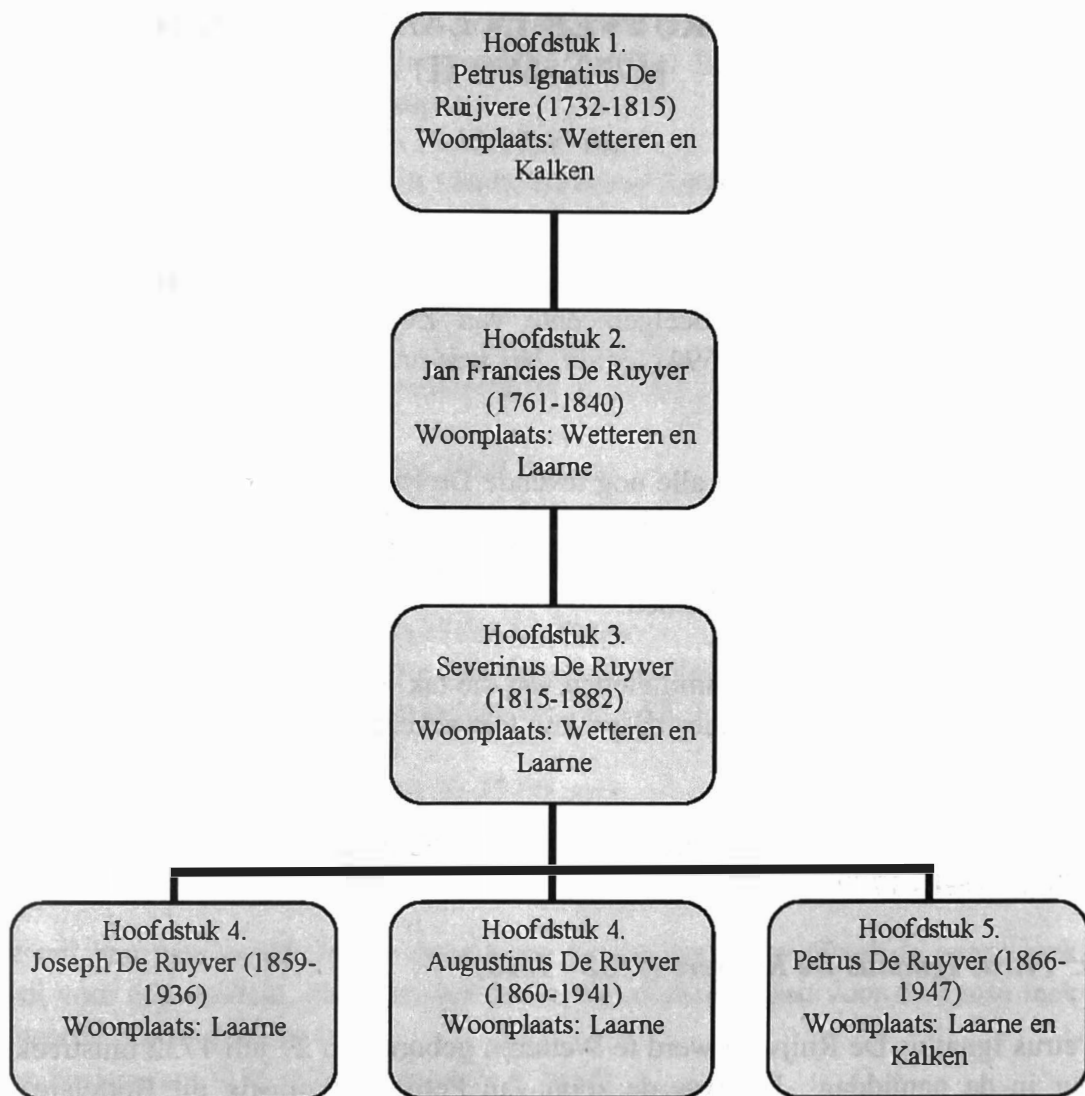
Deze bijdrage gaat over de familieleden van die tak. In vijf hoofdstukjes worden de hoofdfiguren uit vier generaties besproken (zie schema 1).

1. Petrus Ignatius De Ruijvere vestigt zich te Kalken omstreeks 1770

a. Petrus Ignatius De Ruijvere (1732 - 1815)

Petrus Ignatius De Ruijvere werd te Wetteren geboren op 29 juli 1732 omstreeks 6 uur in de namiddag¹. Hij was de zoon van Petrus (afkomstig uit Bottelare) en Suzanna Catharina Claus. Pieter Ignace huwde op 26-jarige leeftijd met de 30-jarige Joanna Ramans (ook vermeld als *Raman en Raeman*) die op 15 januari 1729 was geboren als dochter van Aegidius en Petronella Bauwens. Het huwelijk werd voltrokken op 30 januari 1759 in de kerk van Wetteren met als getuigen Petrus Ackerman en Petrus De Ruyver (vader van de bruidegom). Op 22 november 1759 werd hun eerste kindje geboren, maar nauwelijks een maand later overleed het. In 1761 en 1763 bracht Joanna Ramans nog twee zoontjes ter wereld, doch zijzelf overleed al op 16 juni 1765 te Wetteren en werd twee dagen later ten grave gedragen. Joanna liet Pieter Ignace dus achter met twee kinderen.

¹ Melle, Documentatiecentrum VVF, Oud Archief Wetteren, parochieregisters (dopen, huwelijken, overlijden) 1593 – 1796.

Schema 1. Vereenvoudigd familieoverzicht ter situering van de besproken familieleden.

Op twaalf november werd dan ook een staat van goed² opgemaakt met *Pieter Ignatius de Ruijver f(iliu)s. P(iete)r*, als houder *bleven ten sterfhuijse van joanne Raman f(ili)a. Gillis*, overleden binnen Wetteren inde maent junij 1765: achterlaetende twee kinderen die zij staende hemlieden huwelijk hebben geprocreeert met namen *joannes frans oudt omtrent de 6 jaeren ende ambrosius emanuel de ruijvere*

² CLINCKSPOOR J., *Indices op de staten van goed van de prochie en de heerlijkheid van Wetteren inbegrepen de aanhangsels van Ertbuer en Raveschoot 16/05/1795*, inzichtbaar in documentatiecentrum – V.V.F. Melle.

Wetteren, Historisch Archief Wetteren, Staten van Goed Wetteren 1609-1795, W84(4-13-20), W122(26), W124(21), W139(11) (kopies in Rijksarchief Beveren).

oudt omtrent de vier jaeren ... Uit dat document valt verder af te leiden dat Pieter Ignace nog geen eigendommen geërfd had (zijn ouders leefden nog toen zijn eerste vrouw stierf) en hij woonde er waarschijnlijk nog in. Pieter Ignace betrok toen een woning op cijnsground van zijn schoonbroer Jacobus Ramans, waar hij met zijn vader het *wagenmakershalem* deelde. Joanna Ramans zou gedurende haar korte huwelijksleven een kruidenierswinkeltje in Wetteren-ten-Ede hebben uitgebaat als aanvulling op haar inkomen als spinster. De aanwezigheid van een varken duidt erop dat Pieter Ignace ook nog wat keuterboerde.

Zowel zijn gezinssamenstelling als zijn financiële situatie lieten Pieter Ignace niet toe lang alleen te blijven met zijn twee kinderen.

Daarom besloot hij te hertrouwen. Dat gebeurde te Wetteren op 30 oktober 1766³. De uitverkorene was Adriana Maria Braeckman, ook al afkomstig uit Wetteren, en dochter van Joannes en Adriana Bauwens. De eerste twee kinderen uit dat nieuwe huwelijk werden gedoopt te Wetteren. Rond 1770 moet het gezin Wetteren-ten-Ede verlaten hebben aangezien de negen andere kinderen uit dat huwelijk gedoopt werden in Kalken. We gingen op zoek naar sporen van het wel en wee van voorvader Pieter Ignatius in Kalken. In een Quoteboek begonnen in 1766⁴ vonden we de volgende vermeldingen: (...) *1770 op Ignatius Deruijver in erven het derde van dhelft van 113 roeden sijne hofstede oost judocus dulst ende noort den neeren heirrewegh*. Een bladzijde verder daarbij aansluitend: *1770 Ignatius de ruijver fs Prs (...) in erven het derde van dhelft van 113 roeden sijne hofstede oost judocus dhulst suijt de vi(du)a pieter praet Ende noort Lieven van ijper fe 48 prs*. Dus bleek Pieter Ignace in 1770 twee lapjes grond gekocht te hebben waar zijn bescheiden hofstede stond. Dezelfde eigendommen vonden we vermeld in de kadastrale leggers van Kalken in 1826⁵ waar een woning op 340 m² grond werd vermeld (sectie D, nr. 491) naast een tuin van 320 m² (sectie D, nr. 492) als eigendommen van *De Ruyver Ignace, enfants*, wat er dus op wees dat zijn erfenis in 1826 nog niet onder de kinderen was verdeeld. Die woning bestaat thans niet meer, ze was gelegen in de Nerenweg, links van de huidige bakkerij Van den Abbeele. De parochieregisters vermeldde de dopen van de negen kinderen waarbij hun vader afwisselend Petrus Ignatius en Ignatius werd genoemd⁶. Drie van de kinderen stierven in Kalken als minderjarige, vóór hun ouders. De andere kinderen bleven vooral in Kalken en omgeving wonen.

De twee zonen uit het eerste huwelijk met Joanna Ramans waren echter in Wetteren-ten-Ede blijven wonen. Had Pieter Ignace hun opvoeding toevertrouwd aan zijn schoonzussen en -broers in Wetteren-ten-Ede of was dit toeval?

³ Melle, Documentatiecentrum VVF, Oud Archief Wetteren, parochieregisters (dopen, huwelijken, overlijden) 1593-1796.

⁴ Beveren, Rijksarchief, Oud Archief Kalken, Quoteboek 1766, p. 303-304.

⁵ Modern Archief Kalken, Kadastrale legger 1826 (secties A-E), in privaat bezit.

⁶ Melle, Documentatiecentrum VVF, Oud Archief Kalken, parochieregisters (dopen, huwelijken, overlijden), 1604-1802.

Pieter Ignace bleek zijn naam te kunnen schrijven, hij ondertekende de overlijdensakte van zijn zoon Ambrosius in Wetteren in 1804⁷. Bij het huwelijk van zoon Jacobus in 1808 in Destelbergen⁸ werd Pieter Ignace vermeld als *charon*, wat betekende dat hij nog steeds wagenmaker was, maar dan in Kalken. We vonden de overlijdensakte van Adriana Maria Braeckman te Kalken⁹ waar ze als 70-jarige werkvrouw overleed in het Dorp (centrum) van Kalken op 13 januari 1813 rond 21 uur. Pieter Ignace overleefde ook zijn tweede echtgenote en stierf in zijn woonst in het Dorp op 29 maart 1815 om 7 uur 's morgens. In de overlijdensakte stond hij vermeld als arbeider. De leeftijd van bijna drieëntachtig jaar was voor die tijd zeker niet slecht.

We achten het gerechtvaardigd te stellen dat er duidelijk een verband was tussen de relatieve welstand van de familie De Ruyver tijdens de 18de eeuw en de hoge ouderdom die de De Ruyvers bereikten. Pieter Ignace had nog een broer in Wetteren die 89 jaar oud werd en zijn andere broer in Deinze werd 93 jaar oud. Ook de zussen bereikten een hoge leeftijd.

Op financieel vlak bleek de persoon, die uiteindelijk het verder zetten van het geslacht De Ruyver op zich nam, lager te scoren dan zijn vader die schepen was in Wetteren. Pieter Ignace werd waarschijnlijk niet zozeer een keuterboer maar beschikte over weinig eigendommen. Het kroostrijke gezin kon alleen maar de verknippering van de bezittingen in de hand werken.

b. De veertien kinderen van Petrus Ignatius De Ruijver

Drie kinderen uit een eerste huwelijk

Zoals eerder vermeld, schonk Joanna Ramans haar echtgenoot tijdens hun korte huwelijksperiode drie zonen.

Joannes Baptiste, geboren op 22 november 1759 te Wetteren, overleed er nauwelijks enkele weken later, op 21 december 1759.

Joannes Franciscus was de tweede zoon: hij werd 27 maart 1761 geboren en bleef in Wetteren-ten-Ede wonen. Hij zou het nageslacht in Laarne verzekeren (zie hoofdstuk 2).

De derde zoon, geboren op 7 december 1763 's nachts, werd **Ambrosius Emmanuel** gedoopt. Ambrosius huwde te Wetteren op 1 juli 1794 met de ruim zes jaar oudere Joanna Jacoba Dhauwe, afkomstig uit Laarne en daar geboren op 2 juni 1757 als dochter van Andreas en Judoca De Waele. Hijzelf overleed te Wetteren op 30 juli 1804 waar hij als veldwachter werkte. Zijn weduwe hertrouwde in de kerk van Kalken op 22 mei 1810 met Petrus Braeckman¹⁰. Joanna Jacoba Dhauwe overleed in 1847.

⁷ Wetteren, Gemeentelijk Archief, Modern Archief Wetteren, Burgerlijke Stand 1796-1900.

⁸ Destelbergen, Modern Archief Destelbergen, Burgerlijke Stand 1796-1900.

⁹ Laarne, Modern Archief Kalken, Burgerlijke Stand 1796-1900.

¹⁰ DE RUYVER L., Parochieregisters Kalken (Sint-Denijs) 1604-1900, Gent, 1998.

Elf kinderen uit een tweede huwelijk

Uit het tweede huwelijk van Pieter Ignace De Ruyver met Adriana Maria Braeckman werden elf kinderen geboren.

Joanna Maria werd gedoopt op haar geboortedag, 10 september 1767 te Wetteren en was het petekind van Joannes Braeckman (vader van haar moeder?) en Anna Maria De Ruyver (tante). Joanna Maria overleed waarschijnlijk in de ouderlijke woning te Kalken op 15 mei 1786, 19 jaar oud.

Gertrudis werd ook geboren en gedoopt in Wetteren-ten-Ede op 31 januari 1769 met als peter Petrus Braeckman en als meter Gertrudis De Ruyver (tante). Van de jonge Geertruy vonden we verder geen enkel spoor meer. Mogelijk week zij (ver) uit als dienstmeid of overleed zij vroeg en werd haar overlijdensakte niet opgemaakt door de pastoor. Of was het Gertrudis die foutief als Florentina De Ruijver in een begrafenisakte opgemaakt te Laarne werd vermeld als dochter van een zekere Joseph¹¹? Er woonde nergens in de omgeving een Joseph of Florentina De Ruyver.

Petrus Franciscus was het eerste kind van Pieter Ignace en Adriana Maria dat in Kalken werd geboren en dit op 29 januari 1771. Dezelfde dag al hielden Petrus De Ruyver (grootvader) en Maria Catharina Braeckman het kind boven het doopvont. Pieter Francies werd in 1805 vermeld in Lokeren als *domestique*, of dienstbode, in de *Rue de Zele*¹². Aangezien in dat oude bevolkingsregister vermeld werd dat de betrokkene 33 jaar en afkomstig uit Kalken was, ging het zeker om de zoon van Pieter Ignace.

Vier jaar later, op 21 april 1809¹³, stapte Pieter Francies De Ruyver te Zeveneken in het huwelijksbootje met Maria Jacoba Vervaet, geboren te Zeveneken op 27 september 1769 als dochter van Jacobus en Judoca Bruggeman¹⁴. Pieter Francies bleek aan de kost te komen, zoals zijn vader, als wagenmaker en Maria Jacoba was arbeidster. Maria Jacoba schonk Pieter Francies geen kinderen en ze overleed te Zeveneken op 10 april 1833 als 63-jarige spinster. Haar echtgenoot stierf te Lokeren in de woning van Joannes Baptiste Rogiers, een vijfendertigjarige wever en buur, in de wijk *Nieuupoorte* op 5 juli 1846 rond negen uur dertig¹⁵. Pieter Francies was 75 jaar oud geworden en bleek tot aan zijn dood aan de kost te zijn gekomen als timmerman.

¹¹ Melle, Documentatiecentrum VVF, Oud Archief Laarne, Parochieregisters (dopen, huwelijken, overlijdens), 1595-1812.

¹² Lokeren, Stedelijk Archief, Modern Archief Lokeren, Bevolking 1805.

¹³ Beveren, Rijksarchief, Modern Archief Zeveneken, Burgerlijke Stand 1796-1870.

¹⁴ Melle, Documentatiecentrum VVF, Oud Archief Zeveneken, Parochieregisters (dopen, huwelijken, overlijdens) 1612-1796.

¹⁵ Lokeren, Stadsarchief, Modern Archief Lokeren, Burgerlijke Stand 1796-1900.

Joannes Baptiste werd geboren te Kalken op 15 juli 1773 en de dag nadien gedoopt met als peter Franciscus De Ruyver (waarschijnlijk werd hier oom Joannes Franciscus bedoeld) en als meter Maria Catharina De Wilde. Jan Baptiste stierf op bijna 17-jarige leeftijd te Kalken, meer bepaald op 17 april 1790.

Bernardus werd op zijn geboortedag gedoopt en dat was op 7 mei 1775. Joannes Bauwens was peter en Maria De Ruyver meter. Bernard bleef wonen in Kalken.

Theresia werd geboren op 27 juni 1777 en nog diezelfde dag boven het doopvont gehouden met Livinus De Ruyver en Adriana Isabella Braekman als getuigen. Om één of andere reden kwam Theresia terecht in het naburige Overmere waar ze op 20 november 1800¹⁶ in het huwelijksbootje stapte met een zekere Petrus Joannes Matthijs, een zelfstandige, geboren te Overmere op 3 januari 1775 als zoon van Joannes Franciscus en Maria Catharina De Wilde¹⁷. Thérèse De Ruyver kon, net zoals haar echtgenoot, haar naam schrijven.

Uit dit huwelijk werden op achttien jaar tijd tien kinderen geboren in Overmere. Petrus Joannes Matthijs werd bij de geboorte van zijn eerste zoon, Joseph, vermeld als landbouwer. Later werd hij ontvanger. Theresia bleek dus een “geletterd” man aan de haak te hebben geslagen. Petrus Joannes overleed op 12 mei 1839 rond 22 uur te Overmere. Zijn weduwe stierf op 18 oktober 1850 rond 5 uur in haar woonst in het Dorp. Het overlijden werd aangegeven door haar zoon, Amand Constantin die als gemeentesecretaris in Overmere werkte.

Twee andere zonen vestigden zich te Kalken: Joseph Matthijs was handelaar-zaakwaarnemer en was er ook schepen (1860-1867) en zelfs korte tijd burgemeester (1858-1860). Hij overleed ongehuwd te Kalken op 9 februari 1867.

Pierre Casimir Matthijs was *paardenmeester* (veearts). Hij was gehuwd met Dorothea De Bièvre. Pieter Casimir overleed kinderloos daar zijn dochtertjes op jonge leeftijd overleden.

Jacobus werd op 12 maart 1779 geboren en gedoopt. Het kind had Amandus Ludovicus De Ruyver als peter en Judoca Maria Bauwens als meter. Jacobus vestigde zich later als timmerman te Destelbergen waar hij vader werd van vier zonen, de meeste van zijn afstammelingen wonen thans nog in Destelbergen.

Op 1 augustus 1780 schonk Adriana Maria Braeckman haar echtgenoot opnieuw een zoon die dezelfde dag de doopnaam **Ludovicus** kreeg met als peter Ludovicus Vlieberghe en als meter (tante) Joanna Francisca De Veuster (uit Wetteren-ten-Ede). We vonden de vermelding van Louis De Ruyver in de oudste militieregisters van

¹⁶ Beveren, Rijksarchief, Modern Archief Overmere, Burgerlijke Stand 1796-1900.

¹⁷ Beveren, Rijksarchief, Oud Archief Overmere, parochieregisters (dopen, huwelijken, overlijdens).

Kalken als overleden arbeider en 1m 605mm groot¹⁸. Dagloner Louis De Ruyver was inderdaad ongehuwd overleden op 24-jarige leeftijd in Kalken, meer bepaald op 9 september 1804.

Angela was de vierde en jongste dochter van Pieter Ignace en zag het levenslicht op 5 april 1782. Zij kreeg dezelfde dag Petrus Braeckman (oom, afkomstig uit Melle) als peter en Joanna Catharina Bauwens als meter. Ook Angeline overleed ongehuwd, zij het als 32-jarige dienstmeid in het Dorp van Overmere bij haar oudere zus, Theresia, op 14 november 1814 rond 8 uur.

Amandus werd op 6 februari 1784 geboren en gedoopt te Kalken. Joannes Franciscus De Ruyver en Joanna Catharina Braeckman traden op als doopgetuigen. Ook Amand De Ruyver werd vermeld in de militieregisters van de burgerwacht van Kalken. Hij bleek 1m 679mm groot te zijn geweest. Amandus verliet Kalken om zich als timmerman in Oostakker te vestigen. Hij huwde in Oostakker op 23 november 1815 om negen uur met Coleta De Waele¹⁹ die op 8 februari 1794 in Sint Amandsberg geboren was als dochter van Laurentius en Adriana Maria Van Caeneghem. Coleta was landbouwster, net zoals haar ouders, en ze kon evenals haar kersverse echtgenoot de huwelijksakte ondertekenen. Dit echtpaar zou vijf dochters krijgen. Het eerste kind werd geboren te Oostakker, de vier andere in Ledeberg waar Amandus als schrijnwerker en herbergier werkte. Colette De Waele stierf te Ledeberg in wijk B op 3 juni 1841 als herbergierster. Amandus trok later om nog ongekende reden naar Destelbergen²⁰ waar hij op 29 juni 1855 om 23 uur overleed als 71-jarige arbeider.

Pieter Ignace De Ruyver had nog een tiende zoon. **Dominicus** werd als jongste spruit in het gezin geboren te Kalken op 7 maart 1786 om 2 uur 's nachts. Hij kreeg als peter een zekere Ignatius Van de Velde en als meter Brigitta De Wilde. Dominicus kreeg na loting in de militietabel van 1806 voor Kalken het nummer 105 op een totaal van 156 toebedeeld²¹.

Ook Domien zou in Kalken blijven wonen.

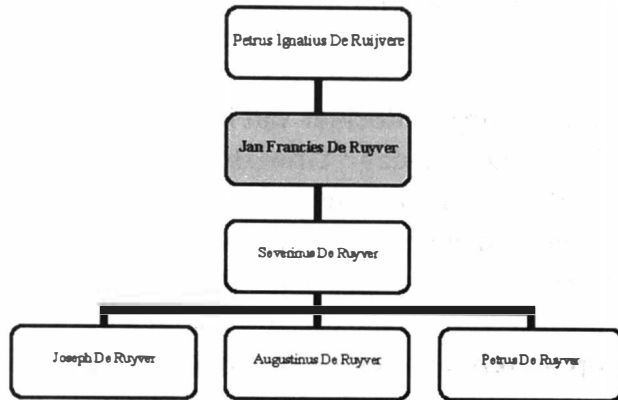
¹⁸ Beveren, Rijksarchief, Modern Archief Kalken, Burgerwacht: *Alfabetische lijst der geboren en van 1780 tot 1809 van Kalken*.

¹⁹ Beveren, Rijksarchief, Modern Archief Oostakker, Burgerlijke Stand 1796-1870.

²⁰ Melle, Documentatiecentrum VVF, Oud Archief Laarne, Parochieregisters (dopen, huwelijken, overlijdens) 1595-1812.

²¹ Gent, Rijksarchief, Schelvedepartement, nr. 2059/61.

2. Jan Francies De Ruyver en zijn nakomelingen in Wetteren en Laarne

a. Jan Francies De Ruyver (1761-1840)

Joannes Franciscus De Ruyver werd geboren te Wetteren-(ten-Ede) op 27 maart 1761. Zijn moeder overleed toen hij nauwelijks vijf jaar oud was. Meer dan waarschijnlijk verhuisden Jan Francies en zijn jongere broertje Ambrosius Emmanuel niet mee met hun vader en stiefmoeder naar Kalken, maar werden zij opgevoed door hun ooms en tantes langs moeders zijde in Wetteren-ten-Ede.

De naam van Joannes Franciscus werd in de parochieregisters van Wetteren-ten-Ede aangetroffen ter gelegenheid van de geboorte van een dochtertje op 17 december 1792. De moeder was Isabella De Veirman, afkomstig van en geboren te Schellebelle als dochter van metselaar Livinus en Joanna Verdick op 29 juli 1769²². Enkel François De Ruyver werd geboren in Serskamp in 1811²³ waar Joannes Franciscus toen ook als landbouwer actief was. Enkele jaren later, in 1815, werd hij opnieuw als woonachtig in Wetteren-ten-Ede vermeld. Uit een bevolkingsregister van Wetteren bleek dat Jan Francies op 28 juli 1826 als werkmán aan de kost kwam²⁴. We vermoeden dat Joannes Franciscus eigenaar was van een bescheiden woning in Wetteren-ten-Ede op de grond van een zekere Alice De Witte (sectie A, nr. 397d). Die woning werd op 12 maart 1871 door zijn twee jongste zonen, namelijk François en Severinus, verkocht.

Isabella De Veirman schonk haar echtgenoot acht kinderen, vier dochters en vier zonen, over een periode van ruim tweeëntwintig jaar. De twee oudste dochters en de tweede zoon overleden vóór hun ouders. Jan Francies zelf stierf op 15 november 1840 rond 8 uur 30 te Wetteren-ten-Ede, op 79-jarige leeftijd. Zijn acht jaar jongere weduwe overleed op 13 juni 1850, ook in haar woonst te Wetteren-ten-Ede.

²² Beveren, Rijksarchief, Oud Archief Schellebelle, Parochieregisters (dopen, huwelijken, overlijdens) 1618-1796.

²³ Wichelen, Gemeentelijk Archief, Modern Archief Serskamp, Burgerlijke Stand 1796-1900.

²⁴ Wetteren, Gemeentelijk Archief, Modern Archief Wetteren, Bevolking 1826, 1847, 1848-1857 en 1857-1866.

b. De acht kinderen

De oudste dochter, die als onwettig kind werd geboren op 17 december 1792, heette Josepha²⁵. Josepha overleed op 18 maart 1795 in Wetteren-ten-Ede, waarschijnlijk in de ouderlijke woning.

Francisca was het tweede kind van Jan Francies en Isabella De Veerman, geboren op 31 augustus 1795. Ook Francisca werd niet oud. Ze overleed op 7 februari 1828 als ongehuwde spinster.

Een derde dochttertje, **Josepha** genaamd naar haar overleden zusje, werd op 24 april 1798 geboren en werkte aanvankelijk als dienstmeid, later als spinster. Ook Josepha overleed ongehuwd in haar geboortedorp op 18 augustus 1860 omstreeks 6 uur.

Charles De Ruyver werd op 29 maart 1801 geboren in Wetteren-ten-Ede, waar hij in 1846 de kost verdiende als werkman en in de Steendam nr. 54 gehuisvest was. In 1857 werd hij gedomicilieerd in huis nr. 51, mogelijk dezelfde woonst maar dan volgens een andere kadastrale administratie. Toen Charles het overlijden van zijn vader en de geboorte van zijn neef in Laarne ging aangeven, bleek dat hij zijn naam kon schrijven en dat hij toen wever was. Hij overleed ongehuwd te Wetteren-ten-Ede op 25 maart 1868 omstreeks 7 uur.

Sophia was de jongste dochter uit het huwelijk van Jan Francies De Ruyver en Isabella De Veerman en zij werd geboren op 5 september 1804 omstreeks 2 uur. Ook zij bleef ongehuwd. Ze woonde als spinster te Wetteren ten Ede bij haar oudere broer, Charles in de Steendam 54. Ze overleed er op 5 februari 1867.

Ange(lus) De Ruyver zag het levenslicht op 28 oktober 1807 omstreeks 2 uur. Hij was in 1826 1 el, 5 palmen, 7duimen en 1 streep groot (1 m 679mm) groot toen hij lot 61 trok als kandidaat-milicien²⁶ en werkte als arbeider. Twee jaar later overleed Angelus in de ouderlijke woonst op de wijk Wetteren-ten-Ede op 7 juli 1828 omstreeks 3 uur 's nachts op éénnentwintigjarige leeftijd.

François, later vermeld als Francies, was het enige kind van Jan Francies en diens echtgenote, dat in Serskamp²⁷ werd geboren. Dat was op 3 april 1811 rond 11 uur. Hij werd er gedoopt als "Franciscus Roovers" en kreeg Franciscus Rasschaert als

²⁵ Melle, Documentatiecentrum VVF, Oud Archief Wetteren, parochieregisters (dopen, huwelijken, overlijdens) 1593-1796.

²⁶ Wetteren, Gemeentelijk Archief, Modern Archief Wetteren, 38ste Militiekanton, Alfabetische lijst Nationale Militie Provincie Oost-Vlaanderen: Wetteren.

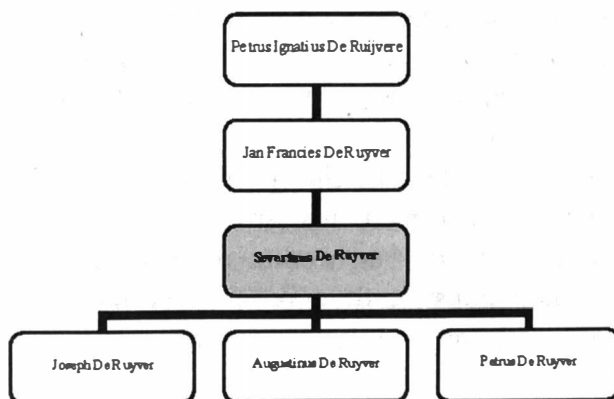
²⁷ Wichelen, Gemeentelijk Archief, Modern Archief Serskamp, Burgerlijke Stand 1796-1900.

peter en Francisca Roovers als meter²⁸. Francies bood zich ook aan als soldaat, doch werd “te kort” bevonden toen hij zich als 19-jarige wever aanbood in de gemeentelijke militiepost van Wetteren²⁹. Hij bleek slechts 1 el, 5 palmen, 3 duimen en 3 strepen groot te zijn (1 m 579 mm) en kreeg dan ook een jaar uitstel. Ook Francies verbleef omstreeks 1846 bij zijn oudere broer en zus in de Steendam nr. 54. Uit latere documenten bleek hij te wonen in de Steendam nr. 51.

Op 28 februari 1871 verhuisde hij van de Steendam 25 in Wetteren-ten-Ede naar de Ascopstraat 10 in Laarne waar hij mogelijk bij zijn jongere broer verbleef³⁰. Nog geen jaar later besloot hij in Laarne op de rijpe leeftijd van 60 jaar in het huwelijksbootje te stappen met Maria Catharina Buyck, kantwerkster, geboren te Laarne op 9 februari 1834 als dochter van Livinus en Maria Versporten. Het huwelijk werd voltrokken op 31 januari 1872³¹ en bleef kinderloos. Francies bleek analfabeet te zijn en als werkmans (wever?) aan de kost te komen. Het echtpaar moet terug naar Wetteren getrokken zijn want op 20 maart 1879 verhuisden ze van Gransvelde in Wetteren terug naar Laarne in de Achterstraat. Francies en Maria Catharina overleden in hun echtelijke woonst in de wijk Oostrem te Laarne, respectievelijk op 24 september 1886 en 19 juni 1890.

Severinus De Ruyver werd geboren in Wetteren-ten-Ede op 3 januari 1815 en zou ook verhuizen naar Laarne (zie hoofdstuk 3).

3. Severinus De Ruyver in Laarne

²⁸ Wichelen, Gemeentelijk Archief, Oud Archief Serskamp, Parochieregisters (dopen, huwelijken, overlijdens) 1644-1900.

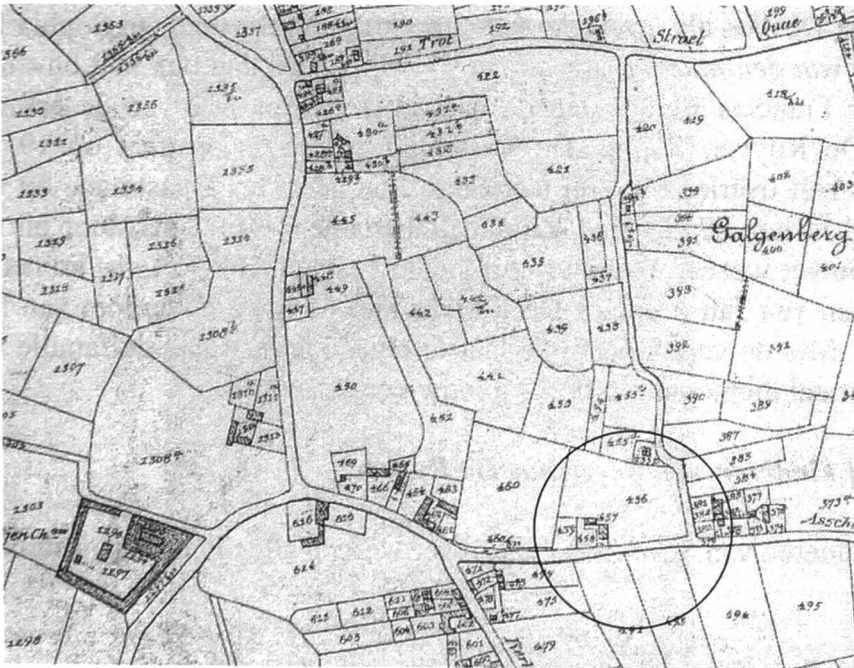
²⁹ Wetteren, Gemeentelijk Archief, Modern Archief Wetteren, 38ste Militiekanton, Alfabetisch^c lijst Nationale Militie Provincie Oost-Vlaanderen: Wetteren.

³⁰ Wetteren, Gemeentelijk Archief, Modern Archief Wetteren, Bevolking 1826, 1847, 1848-1857 en 1857-1866.

³¹ Laarne, Gemeentelijk Archief, Modern Archief Laarne, Burgerlijke Stand 1796-1900.

a. Severinus De Ruyver (1815-1882)

Severinus De Ruyver werd geboren in Wetteren-ten-Ede op 3 januari 1815 rond tien uur³². Zijn vader was toen bijna 54 jaar oud. Severin was dienstbode in 1834 toen hij zich aanbood voor het vervullen van zijn militaire dienstplicht. Hij was 1 el, 5 palmen, 4 duimen en strepen (1m 602 mm) groot, maar werd definitief afgekeurd wegens onge-
neeslijke kliergezwollen³³. In 1846 woonde hij als dienstknecht in bij Pieter De Bruyker op de Plaets 135 in Wetteren-ten-Ede³⁴. Hij oefende hetzelfde beroep uit toen hij op 17 juli 1850 naar Laarne verhuisde. Ook hij stapte te Laarne in het huwelijksbootje want op 15 april 1858 verklaarde hij niet te kunnen handtekenen onder zijn huwelijks-
akte³⁵. Zijn echtgenote, Sophia De Vos tekende wel. Zij was als 35-jarige landbouwster op 12 maart 1823 geboren te Laarne als natuurlijke erkende dochter van landbouwster Coleta De Vos. Severinus werd in zijn huwelijksakte vermeld als dienstbode, een jaar later stond hij bekend als landsman in de Ascopstraat. Hoewel Severin ook al 43 lentes telde toen hij huwde, had het gezin nog vijf kinderen waarvan één jongen als baby overleed. Severin en zijn gezin woonde in bij zijn schoonmoeder die overleed in 1874.

Illustratie 1. Uittreksel uit de kadastrale legger Laarne: de omgeving van de Ascopstraat met de percelen sectie D, nrs. 456-459 en nr. 493.

- ³² Wetteren, Gemeentelijk archief, Modern archief Wetteren, Burgerlijke Stand 1796-1900.
- ³³ Wetteren, Gemeentelijk archief, Modern archief Wetteren, 38ste Militiekanton: alfabetische lijst Nationale Militie Provincie Oost-Vlaanderen.
- ³⁴ Wetteren, Gemeentelijk archief, Modern archief Wetteren, Bevolking 1826, 1847, 1848-1857, 1857-1866.
- ³⁵ Laarne, Gemeentelijk archief, Modern Archief Laarne, Burgerlijke Stand 1796-1900.

De kadastrale legger van de tweede helft van de 19de eeuw vermeldde Sophia De Vos als eigenares van verschillende percelen grond en moeder Coletta als erfpachtster³⁶. Al die percelen waren gelegen in Sectie D, namelijk nr. 456 (land van 72a 10ca), nr. 457 (een huis op 2a 30ca), nr. 458 (een boomgaard op 3a 80ca), nr. 459 (een tuin op 5a 60ca) en nr. 493 (land van 60a 80ca), samen goed voor een oppervlakte van 1 hectare 44 aren en 60 centiaren, allen aan elkaar palend in de Ascopstraat en ook ten dele palend aan de Rotstraat. Het perceel nr. 493 werd verkocht op 28 maart 1874 aan Ernest Rooman, grondeigenaar. Op 5 november 1874 verkocht weduwnaar Severin De Ruyver de andere eigendommen aan Bernard Colman voor 3760 Belgische frank waarvan de som van 116,58 frank afgehouden werd voor dokter Bertrand *wegens medische zorgen aan de overledene binst hare laatste ziekte* alsook 72,45 frank voor notariskosten en 20 frank voor de vrederechter. De verkoopakten geven niet alleen aan dat Severin, zijn echtgenote en haar moeder kort voor het overlijden van deze twee laatst vermelden hun bezittingen dienden te verkopen maar eveneens hoe Sophia De Vos deze verworven had: een zekere Pieter Francies Blendeman had bij testament beslist dat zijn vermogen niet aan de kinderen van zijn naaste verwanten toekwamen maar bij zijn overlijden in 1844 werden toegewezen aan Coleta De Vos als *levensdurende vruchtgebruikster* en aan Sophia De Vos als *eigenares van den naakten eigendom*³⁷. Het lijkt ons dan ook niet onwaarschijnlijk dat Pieter Francies Blendeman de natuurlijke vader was van de echtgenote van Severin De Ruyver. Sophia De Vos stierf in de Ascopstraat op 19 juni 1874. Severinus zelf overleed in zijn woonst te Laarne in het Quastraatje op 16 februari 1882 rond 14 uur, 67 jaar oud. Zijn analfabetisme en zijn levensloop als dienstbode en landbouwer wezen op een vrij armoedig bestaan. Het viel ons immers op dat al de kinderen van Jan Françies De Ruyver niet de hoge ouderdom van hun ouders bereikten. Met de verkoop van de laatste eigendommen had de familie De Ruyver haar materieel dieptepunt in de 19de eeuw bereikt.

b. De vijf kinderen van Severinus De Ruyver

De vijf kinderen van Severinus De Ruyver werden allen in de Ascopstraat in Laarne geboren³⁸.

Joseph De Ruyver werd geboren op 25 januari 1859, **Augustinus** een jaar later op 27 januari.

Josephina was de enige dochter uit het huwelijk van Severin en Sophia De Vos en zag het levenslicht op 30 december 1861 rond 14 uur. Als doopheffers traden

³⁶ Beveren, Rijksarchief, Gemeentelijk Oud Archief Kalken, nr. 266, 21 januari 1805.

³⁷ Beveren, Rijksarchief, Gemeentelijk Oud Archief Kalken, nr. 266, 29 juli 1802.

³⁸ Beveren, Rijksarchief, Gemeentelijk Oud Archief Kalken, nr. 266, 2 oktober 1803 & 272, 24 juni 1804.

Franciscus Schollaert en Sophia Deruyver. Joske huwde te Laarne op 4 mei 1892 met timmerman Petrus De Visscher, geboren te Laarne op 2 juli 1866 als zoon van Jan Françies en Seraphina Van Mossevelde. Joske bleek ongeletterd want ze schreef haar naam verkeerd bij het ondertekenen van haar huwelijksakte. Petrus De Visscher was 1 m 685 mm groot³⁹. Hij verwekte bij zijn vier jaar oudere echtgenote tijdens het korte huwelijk drie kinderen. Op 16 november 1896 overleed Petrus De Visscher en Joske bleef alleen achter met haar kroost.

Omdat er weinig redenen waren om aan te nemen dat zij het veel breder had dan haar ouders en broers had ze er alle belang bij snel een nieuwe kostwinner te zoeken en haar tweede echtgenoot was Leo Casimir Van Rijsselberghe. Die man werkte ook als landsman en werd ook te Laarne geboren, op 30 maart 1851 als zoon van Jan Baptiste en Seraphina De Brucker. Casimir en Josephina kregen samen nog vijf kinderen die allen te Laarne werden geboren. Het oudste dochtertje overleed als kind. Leo Van Rijsselberghe overleed te Laarne in de Kerkstraat op 20 april 1931 en Josephina bleef inwonen bij haar zoon Jan Baptiste Evariste Van Rijsselberghe. Josephina stierf in haar woonst op 17 september 1951, bijna 90 jaar oud!

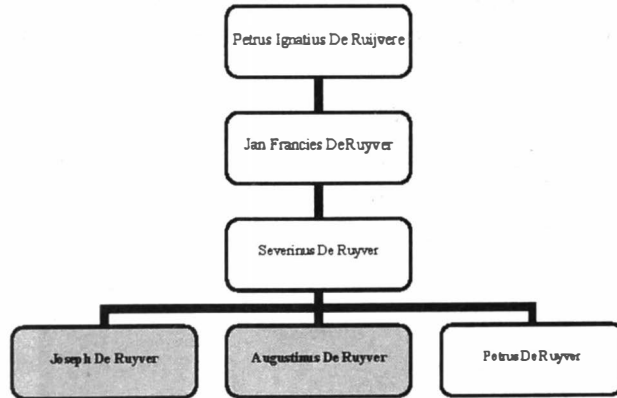
Illustratie 2. Josephina De Ruyver (1861-1951).

Leo De Ruyver werd geboren op 23 november 1863 rond 4 uur (zijn peter was Seraphinus De Vos en zijn meter was Sophia De Vos). Leo overleed op nieuwjaarsdag 1864.

Petrus werd geboren op 14 februari 1866 (zie hoofdstuk 5).

Het bleek duidelijk dat de kinderen van Severinus De Ruyver er niet in slaagden de vroegere welvaart van de familie De Ruyver te bekomen. De drie broers bleken ook eerder een kleine gestalte te hebben. Ze werden evenwel geschikt bevonden voor het vervullen van de militaire dienstplicht. De vier overlevende kinderen van Severinus huwden en hadden allen een kroostrijk gezin. Opvallend is dat, de kindersterfte van Leo niet meegerekend, deze vier personen een hoge ouderdom bereikten ondanks de lage sociale klasse en de relatief hoge huwelijksleeftijd van hun ouders.

4. Joseph en Augustinus De Ruyver in Laarne

a. *Joseph De Ruyver (1859-1936)*

Illustratie 3. Joseph De Ruyver (1859-1936).

Joseph was de oudste zoon van Severinus De Ruyver en Sophie De Vos. Hij werd geboren op 25 januari 1859 omstreeks 5 uur⁴⁰. Hij was het petekind van Carolus Ludovicus Deruyver en Isabella Dessel. "Jef" verliet als scholier de ouderlijke woning, Ascopstraat 24 te Laarne, op 12 april 1871 en werd in de bevolkingsregisters van Laarne uitgeschreven om naar Gent te vertrekken en op 11 juli 1872 terug te keren naar de Ascopstraat 33 in Laarne⁴¹. Twee jaar later overleden zijn inwonende grootmoeder en zijn moeder. In 1879 werkte Jef als dienstbode en hij bleek 1 m 64 cm groot te zijn toen hij lot 77 trok⁴² en werd dan ook *ingelijfd bij het 13de linieregiment als miliciaan van 1879*⁴³. Wat hij van zijn dienstplicht terecht bracht, kwamen we niet te weten. In 1882 overleed ook zijn vader. Joseph werd voogd over zijn jongste broer⁴⁴. Joseph huwde op 24-jarige leeftijd te Laarne op 14 oktober 1883 met een zekere Augusta Francisca Van Damme (°Heusden 24 februari 1864), dochter van Petrus en Philomène Van Damme. Jef erkende haar zoon, Alphons, en zij kreeg zelf nog drie kinderen van hem die allen werden geboren in de Meersstraat. Jef kwam toen aan de kost als werkman. Het huwelijk was van korte duur want Augusta Francisca Van Damme overleed op 21 december 1892 te Laarne en Jef bleef alleen achter met de kinderen. Hij hertrouwde op 6 januari 1896 met Melanie Deplu, een 20 jaar jonge bloemwerkster, die als dochter van Armand en Ursula Callebaut ook geboren werd te Laarne op 16 februari 1875. Met haar ging Jef naar de Rivierstraat wonen, nabij Beervelde, waar hij ook als werkman en landbouwer zijn brood verdiende. Tussen 1896 en 1916 zagen we dat Joseph De Ruyver zijn handtekening zette onder veertien geboorteaktes. Joseph was dus vader van achttien kinderen bij zijn twee vrouwen. Van zijn tweede kroostrijke gezin waren er trouwens vier kinderen die vroeg stierven, twee als baby. Over de landbouwactiviteiten van Joseph kwamen we meer te weten dank zij een lijst van niet bebouwde percelen van de gemeente Laarne in 1917⁴⁵. Hij bleek landbouwer te zijn (hoofdberoep) in de Rivierstraat 1, waar hij 38 aren grond bewerkte: 20 aren rogge, 1 are tabak, 4 aren rapen en 13 aren aardappelen. Joseph leefde als kleine landbouwer en de inkomens van zijn talrijke kroost uit fabrieksarbeid zullen dan ook meer dan welkom geweest zijn. Later vestigde het gezin zich in de Beddeneedstraat waar Joseph op 77-jarige leeftijd overleed, dit was op 27 oktober 1936 rond de middag. Hij zou zijn laatste levensjaren doof geweest zijn. Zijn veel jongere weduwe overleed op dezelfde plaats op 20 maart 1941.

Joseph De Ruyver werd in zijn eerste huwelijk vader van vier kinderen: Alphons (1883-1959), Emiel (1885-?), Celine (1888-1888) en Maria Eliza (1891-?). Alphons

⁴⁰ Beveren, Rijksarchief, Gemeentelijk Oud Archief Kalken, nr. 272, 16 augustus 1806.

⁴¹ E. BOGAERT & A. VAN DE SOMPEL, 1997, p. 434.

⁴² Beveren, Rijksarchief, Gemeentelijk Oud Archief Kalken, nr. 274, 15 juni 1801, 25 juli 1801, 12 augustus 1801, 17 augustus 1801.

⁴³ Beveren, Rijksarchief, Gemeentelijk Oud Archief Kalken, nr. 272, 25 september 1813.

⁴⁴ Beveren, Rijksarchief, Gemeentelijk Oud Archief Kalken, nr. 273, 15 maart 1814, 17 maart 1814.

⁴⁵ Beveren, Rijksarchief, Gemeentelijk Oud Archief Kalken, nr. 273, 21 augustus 1815.

vestigde zich te Beveren-Waas, Emiel en Maria weken uit naar Noord-Frankrijk. De twee oudste zonen waren oud-strijders die de strijd voor het vaderland overleefden⁴⁶. Melanie De Plu schonk Joseph veertien kinderen, allen geboren te Laarne : Charles Louis Joseph (1896-1921), Elodia (1897-1903), Maria Augusta (1899-1945), Hortense (1901-1989), Honorine Delphine (1902-1970), Achiël Augustien (1904-1992), Maurice Alfons (1905-1972), Magdalena Maria (1906-1777), Renaat (1907-1969), Cyrillus (1908-1908), Damasias Maria (1910-1910), Suzanna Magdalena Maria (1911-1986), Richard Karel Lodewijk (1914-2000) en tenslotte Elza Augusta (°1916). Joseph had dus 18 kinderen en minstens 21 kleinkinderen.

b. Augustinus De Ruyver (1860-1941)

De tweede zoon van Severinus en Sophia De Vos heette Augustinus, ook “Stien” genaamd, en werd geboren op 27 januari 1860 omstreeks 7 uur 's morgens⁴⁷. Hij werd genoemd naar zijn peter Augustinus Devos terwijl zijn grootmoeder Coleta Devos het meterschap op zich nam. Ook hij bracht zijn jeugd door in de Ascopstraat te Laarne en moest zich in 1880 aanmelden voor het vervullen van de militaire dienstplicht. Stien bleek als 20-jarige werkman 1 m 610 mm groot te zijn en zijn dienstplicht werd enkele jaren uitgesteld omdat zijn broer, die nauwelijks één jaar ouder was, nog het vaderland diende⁴⁸. Augustien besloot niet zo snel in het huwelijk te treden als zijn oudere broer en tekende op 21 oktober 1891 zijn huwelijkscontract. De gelukkige heette Maria Augusta Colman, ook al afkomstig uit Laarne, er geboren op 1 november 1869 als dochter van Pieter Joannes en Maria Philemena De Craecker. Augustien was vlasbewerker terwijl zijn schoonvader vlashandelaar was, een mogelijke verklaring voor het huwelijk van Stien en Gusta. Het gezin vestigde zich in het Quastraatje waar hun elf kinderen werden geboren. Eén van de kinderen werd dood geboren en één stierf kort na de geboorte.

Stien had een klein landbouwbedrijf in de Quastraat 9 ⁴⁹. Hij pachtte 1 hectare, 29 aren en 50 centiaren voor zijn hoofdteelten (45 aren rogge, 7 aren en 50 centiaren zomergerst, 50 centiaren tabak, 7 aren rapen, 22 aren aardappelen, 14 aren rode of gewone klavers, 7 aren, 50 centiaren Engels gras om af te maaien, 1 are moes- en groententeelten, 6 aren boomgaarden met tussenteelten en 26 aren kleine veldwegen, grachten en niet benuttigde omrandingen der bebouwde velden). Als bijteelten vonden we in 1917 dat Stien 45 aren rapen en 11 aren *rutabagas* had gewonnen op de reeds vermelde gronden. Hoewel de oppervlakte van zijn landbouwbedrijf groter

⁴⁶ E. BOGAERT & A. VAN DE SOMPEL, o.c., 1997, p. 336.

⁴⁷ Beveren, Rijksarchief, Gemeentelijk Oud Archief Kalken, nr. 273, 1 oktober 1818.

⁴⁸ Beveren, Rijksarchief, Gemeentelijk Oud Archief Kalken, nr. 273, 7 april 1814, 6 januari 1817.

⁴⁹ Laarne, Gemeentelijk Archief, Modern Archief Laarne, Opgaven der niet bebouwde percelen gelegen in de gemeente en in hoofdteelt, benuttigd in 1917.

Wetteren, Gemeentelijk Archief, Provincie Oost-Vlaanderen, Rechterlijk Kanton Wetteren, Gemeente Laarne, nrs. 166 en 167.

was dan dat van zijn broer, ging het hier ook niet om een groot landbouwbedrijf. Stien werd in 1923 getroffen door het overlijden van zijn vrouw ten gevolge van een pijnlijke ziekte op 23 april en zijn jongste zoon stierf op 23 november na een ongeval met een paard of rund. Het gezin woonde toen in de Bergstraat (het betrof dezelfde woning, maar een deel van de Quastraat werd later Bergstraat genoemd, thans de Bergstraat 53). Later verhuisde Stien met zijn zoon Leon naar de Kerkstraat waar hij bleef wonen tot aan zijn overlijden op de gezegende leeftijd van 81 jaar. Augustinus overleed ten gevolge van een ouderdomskwaal op 4 augustus 1941 rond 6 uur.

Augustien De Ruyver en zijn echtgenote hadden elf kinderen. Allen werden geboren in het Quastraatje te Laarne: Theophiel (1892-1966), Emiel (1893-1893), Maria Josephina (1894-1982), Octaaf (1896-1982), Emma (1897-1967), Leo (1899-1960), Petrus Joseph (1901-1986), Alida (1903-1984), een doodgeboren dochter (1904), Alfons (1905-1923) en Magdalena Maria (1907-1987). Theophiel diende als oudste zoon ten strijde te trekken in “de Grote Oorlog”⁵⁰. Hij was de enige van de elf kinderen van Augustin die niet in Laarne bleef wonen en zich te Sint-Amandsberg en later te Ledeberg vestigde. Augustien en Augusta kregen dus elf kinderen waarvan er acht voor 33 kleinkinderen zorgden.

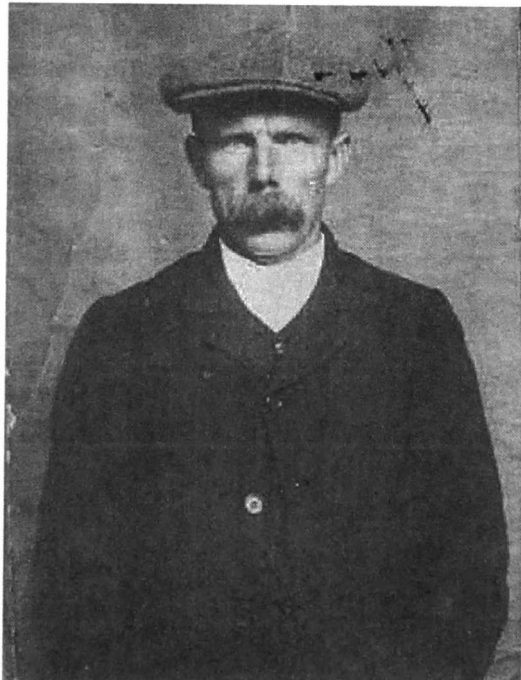
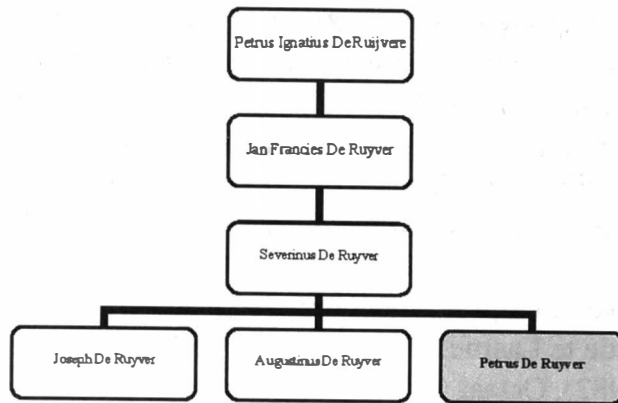

Illustratie 4. Familiefoto gezin Augustien De Ruyver – Maria Augusta Colman, in 1917 verstuurd naar frontsoldaat en zoon Theophiel. Staand van links naar rechts: Maria Paulina Duytschaeffer (echtgenote van Theophiel), Alida, Emma, Maria, Octaaf, (Petrus-)Joseph en Leon De Ruyver. Zittend/onder van links naar rechts: Magdalena, Maria Augusta Colman, Augustien en Alphons De Ruyver.

⁵⁰

Brussel, Defensie, Historisch Documentatiecentrum van de Krijgsmacht, Militair Archief: De Ruyver Theophile 57.940.

5. Petrus De Ruyver (1866-1947) in Kalken

Illustratie 5. Petrus De Ruyver (1866-1947).

Het jongste kind uit het huwelijk van Severinus en Sophia De Vos luisterde naar de naam Petrus, maar werd ook wel Pier genoemd. Peter was Franciscus Deruyver (oom) en meter was een zekere Seraphina Devos⁵¹. Hij werd geboren op 14 februari 1866⁵² en was minderjarig bij het overlijden van zijn ouders. Het was zijn oudste broer, Jef, die als voogd aangesteld werd. Petrus zelf meldde zich in 1886 aan voor het vervullen van zijn dienstplicht en bleek aan de kost te komen als werkman. Hij

⁵¹ Laarne, Pastorie, Modern kerkarchief Laarne: parochieregisters 1812-1900.

⁵² Laarne, Gemeentelijk archief, Modern Archief Laarne, Burgerlijke Stand 1796-1900.

was iets groter dan zijn broers, namelijk 1 m 65 cm. Hij trok lot nummer 85 en werd nog een jaar vrijgesteld⁵³. Petrus bleef, in tegenstelling tot zijn broers, niet in Laarne wonen. Petrus sloeg een vrouw aan de haak in Kalken, dit in tegenstelling tot zijn broers en zus, en dit huwelijk vond plaats op 28 april 1897⁵⁴. Hij had er als 31-jarige dienstbode Maria Coleta Schockaert leren kennen, geboren op 16 januari 1864 als dochter van Françies en Félécita Everaert en weduwe in het eerste huwelijk van een zekere Albinus Bauwens die overleden was te Kalken op 17 juni 1894. Het echtpaar vestigde zich in de Vromondstraat waar de vijf kinderen geboren werden en uit de aktes bleek dat Petrus zijn naam kon schrijven. Twee zoontjes overleden vroeg. Het gezin verhuisde later naar de Schriekstraat (thans Schriekstraat 43) in Kalken waar Maria Coleta Schockaert op 18 maart 1940 omstreeks 10 uur overleed. Haar echtgenoot overleefde de Tweede Wereldoorlog en stierf in de Schriekstraat op 15 oktober 1947, 81 jaar oud.

Petrus kreeg vijf kinderen, acht kleinkinderen en dertien achterkleinkinderen. Zijn kinderen waren René (1899-1987), Remi Françies (1902-1902), Achiël Augustin (1903-1904), Leon (1904-1975) en Maria Alina (1907-1988). René vestigde zich te Overmere, Aline ging naar Mechelen wonen, terwijl Leon de ouderlijke hoeve overnam in Kalken.

Besluit

Dit artikel illustreert de vaststelling uit intens genealogisch onderzoek dat de aanvankelijk begoede familie met een groot vermogen geleidelijk aan haar welstand verloor.

Die verarming kan toegeschreven worden aan familiale gebeurtenissen zoals vroegtijdige overlijdens en kinderrijke gezinnen in een voor de gewone werklieden moeilijke 19de eeuw.

⁵³ Beveren, Rijksarchief, Modern Archief Laarne, Militie Oost-Vlaanderen, 38ste Militiekanton Wetteren: gemeente Laarne.

⁵⁴ Laarne, Gemeentelijk Archief, Modern Archief Kalken, Burgerlijke Stand 1796-1900.

HISTORISCHE DEMOGRAFIE VAN KALKEN, 1790-1820¹

Goedele De Roo

1. BEVOLKINGSVERLOOP

Gegevens over het bevolkingsaantal van Kalken heb ik in verschillende bronnen teruggevonden. Marcel Meys heeft de data uit de volkstelling van 1796 (telling van het jaar IV) in boekvorm verwerkt. Daarnaast heb ik ook in de uitgaande briefwisseling van de gemeente uit de periode 1790 – 1820 enkele cijfers teruggevonden. Daar waar in verschillende bronnen een ander cijfer gevonden werd (1800 en 1818), heb ik steeds met de gegevens uit het boek van S. Vrielinck gewerkt. Voor de periode 1790 – 1820 heb ik in totaal van negen verschillende jaren het bevolkingsaantal teruggevonden.

1789	3818 inwoners ²
1796	3663 inwoners ³
1800	3899 inwoners ⁴
1800	3899 inwoners ⁵
1800	3589 inwoners ⁶
1801	3913 inwoners ⁷
1804	4028 inwoners ⁸
1806	3941 inwoners ⁹
1816	4304 inwoners ¹⁰
1818	4394 inwoners ¹¹
1818	4513 inwoners ¹²
1820	4521 inwoners ¹³

¹ Met dank aan André Van De Sompel, Luc De Ruyver en E.H. Jozef François voor het ter beschikking stellen van verwerkt archiefmateriaal en literatuur.

² Beveren, Rijksarchief, Gemeentelijk Oud Archief Kalken, nr. 274, 13 oktober 1801.

³ MEYS M., *Kalken. Volkstelling 1796. Scheldedepartement*, Gent, 1998.

⁴ Beveren, Rijksarchief, Gemeentelijk Oud Archief Kalken, nr. 274, 25 juli 1800.

⁵ VRIELINCK S., *De Territoriale indeling van België, 1795 – 1963*, Leuven, 2000.

⁶ Beveren, Rijksarchief, Gemeentelijk Oud Archief Kalken, nr. 274, 20 november 1800.

⁷ Beveren, Rijksarchief, Gemeentelijk Oud Archief Kalken, nr. 274, 13 oktober 1801.

⁸ Beveren, Rijksarchief, Gemeentelijk Oud Archief Kalken, nr. 272, 23 augustus 1804.

⁹ VRIELINCK S., *De Territoriale indeling van België, 1795 – 1963*, Leuven, 2000.

¹⁰ VRIELINCK S., *De Territoriale indeling van België, 1795 – 1963*, Leuven, 2000.

¹¹ Beveren, Rijksarchief, Gemeentelijk Oud Archief Kalken, nr. 273, 27 januari 1818.

¹² VRIELINCK S., *De Territoriale indeling van België, 1795 – 1963*, Leuven, 2000.

¹³ VRIELINCK S., *De Territoriale indeling van België, 1795 – 1963*, Leuven, 2000.

Bron	Jaartal	Bevolkingsaantal	Trend		5-jaarlijks gemiddelde	10-jaarlijks gemiddelde
			$y = 33,525x + 3506,9$			
	1791		1	3540,4	3607,5	3691,3
	1792		2	3574,0		
	1793		3	3607,5		
	1794		4	3641,0		
	1795		5	3674,5		
MEYS	1796	3663	6	3708,1	3775,1	
	1797		7	3741,6		
	1798		8	3775,1		
	1799		9	3808,6		
VRIELINCK	1800	3899	10	3842,2		
GOA Kalken	1801	3913	11	3875,7	3942,7	4026,5
	1802		12	3909,2		
	1803		13	3942,7		
GOA Kalken	1804	4028	14	3976,3		
	1805		15	4009,8		
VRIELINCK	1806	3941	16	4043,3	4110,4	
	1807		17	4076,8		
	1808		18	4110,4		
	1809		19	4143,9		
	1810		20	4177,4		
	1811		21	4210,9	4278,0	4361,8
	1812		22	4244,5		
	1813		23	4278,0		
	1814		24	4311,5		
	1815		25	4345,0		
VRIELINCK	1816	4304	26	4378,6	4445,6	
	1817		27	4412,1		
VRIELINCK	1818	4513	28	4445,6		
	1819		29	4479,1		
VRIELINCK	1820	4521	30	4512,7		

Illustratie 1. Tabel bevolkingsverloop Kalken, 1791-1820.

Jaartal	Geboortenaantal		5-jaarlijks gemiddelde		Bevolkingsaantal		Jaarlijks promille	5-jaarlijks promille
	Parochieregisters	Burgerlijke Stand	Grootst		(10-jaarlijks)			
1791	127		127,0			34,4		
1792	118		118,0			32,0		34,2
1793	141		141,0			38,2		
1794	125		125,0			33,9		
1795	120		120,0			32,5		
1796	40		40,0		3691,3	10,8		
1797	118	115	118,0			32,0		
1798	118	121	121,0			32,8		29,7
1799	136	123	136,0			36,8		
1800	133	114	133,0			36,0		
1801	102	116	116,0			28,8		
1802	149	138	149,0			37,0		32,0
1803	117	127	127,0			31,5		
1804	131		131,0			32,5		
1805	121		121,0		4026,5	30,1		
1806	124		124,0			30,8		
1807	150		150,0			37,3		34,2
1808	140	146	146,0			36,3		
1809	128	142	142,0			35,3		
1810	105	127	127,0			31,5		
1811	113	141	141,0			32,3		
1812	108	133	133,0			30,5		
1813	120	151	151,0			34,6		32,7
1814	122	151	151,0			34,6		
1815	111	137	137,0		4361,8	31,4		
1816	113	147	147,0			33,7		
1817	107	138	138,0			31,6		32,7
1818	113	145	145,0			33,2		
1819	127	162	162,0			37,1		
1820	101	122	122,0			28,0		

Illustratie 2. Grafiek bevolkingsverloop Kalken, 1791-1820.

Van deze gegevens heb ik de lineaire trend berekend, en beide uitgezet in een grafiek. Op deze grafiek (zie illustratie 2) zien we dat de gegevens nauw aansluiten bij de trend, dus dat de trend bijgevolg bruikbaar is voor de verdere verwerking van de gegevens. Een ander besluit dat we hier ook uit kunnen trekken, is dat voor de jaren waarvan we de bevolkingscijfers als gegeven hebben, er alvast geen uitschieters zijn onder vorm van een plotse grote stijging of daling van het bevolkingsaantal.

Het inwonersaantal van Kalken steeg met een gemiddelde van 33,5 inwoners per jaar. In 1790 moeten er ca. 3500 inwoners in Kalken geweest zijn, tegen het einde van de besproken periode is dat aantal ongeveer 1000 personen meer, of ca. 4500 inwoners. De bevolking steeg dus relatief sterk gedurende de besproken periode.

Voor de berekening van de vijf- en tienjaarlijkse gemiddelden heb ik gewerkt met de trendwaarden, omdat deze meer de evolutie schetsen dan de enkele jaren waar we het effectieve bevolkingsaantal van kennen. Voor het berekenen van de gegevens met betrekking tot nataliteit, nuptialiteit en mortaliteit zijn vooral de tienjaarlijkse gemiddelden belangrijk:

1791 – 1800	3691,3 inwoners gemiddeld
1801 – 1810	4026,5 inwoners gemiddeld
1811 – 1820	4361,8 inwoners gemiddeld

2. NATALITEIT

De parochieregisters van de dopen werden gedurende de hele periode tussen 1790 en 1820 bijgehouden door de pastoor, dus ook nog na het verbod dat opgelegd was door de Fransen in 1796 tijdens het Directoire¹⁴. Luc De Ruyver verwerkte heel wat gegevens uit de doopregisters in een boek met de (alfabetische) lijst van alle gedoopte personen te Kalken tussen 1797 en 1900¹⁵. Vanaf 1797 werden de geboorten aangegeven op de Burgerlijke Stand¹⁶. De cijfers van de geboorten tussen 1804 en 1807 ontbreken echter.

Van de evolutie van het geboorteaantal in de periode 1790 – 1820 heb ik voor grote delen van de cyclus twee reeksen gegevens.

¹⁴ Beveren, Rijksarchief, microfilm 286 744, parochieregisters Kalken, dopen 1786 – 1796.

¹⁵ DE RUYVER L., *Kalken. Sint Denijsparochie. Dopen 1797 – 1900*, Gent, 1998.

¹⁶ Beveren, Rijksarchief, microfilm 1 112 498, Burgerlijke Stand Kalken, Geboorten 1796 – 1803; *ibidem*, microfilm 1 112 499, Burgerlijke Stand Kalken, Geboorten 1804 – 1813; *ibidem*, microfilm 1 112 500, Burgerlijke Stand Kalken, Geboorten 1814 – 1822.

Jaartal Geboortenaantal 5-jaarlijks gemiddelde Bevolkingsaantal Jaarlijks promille 5-jaarlijks promille

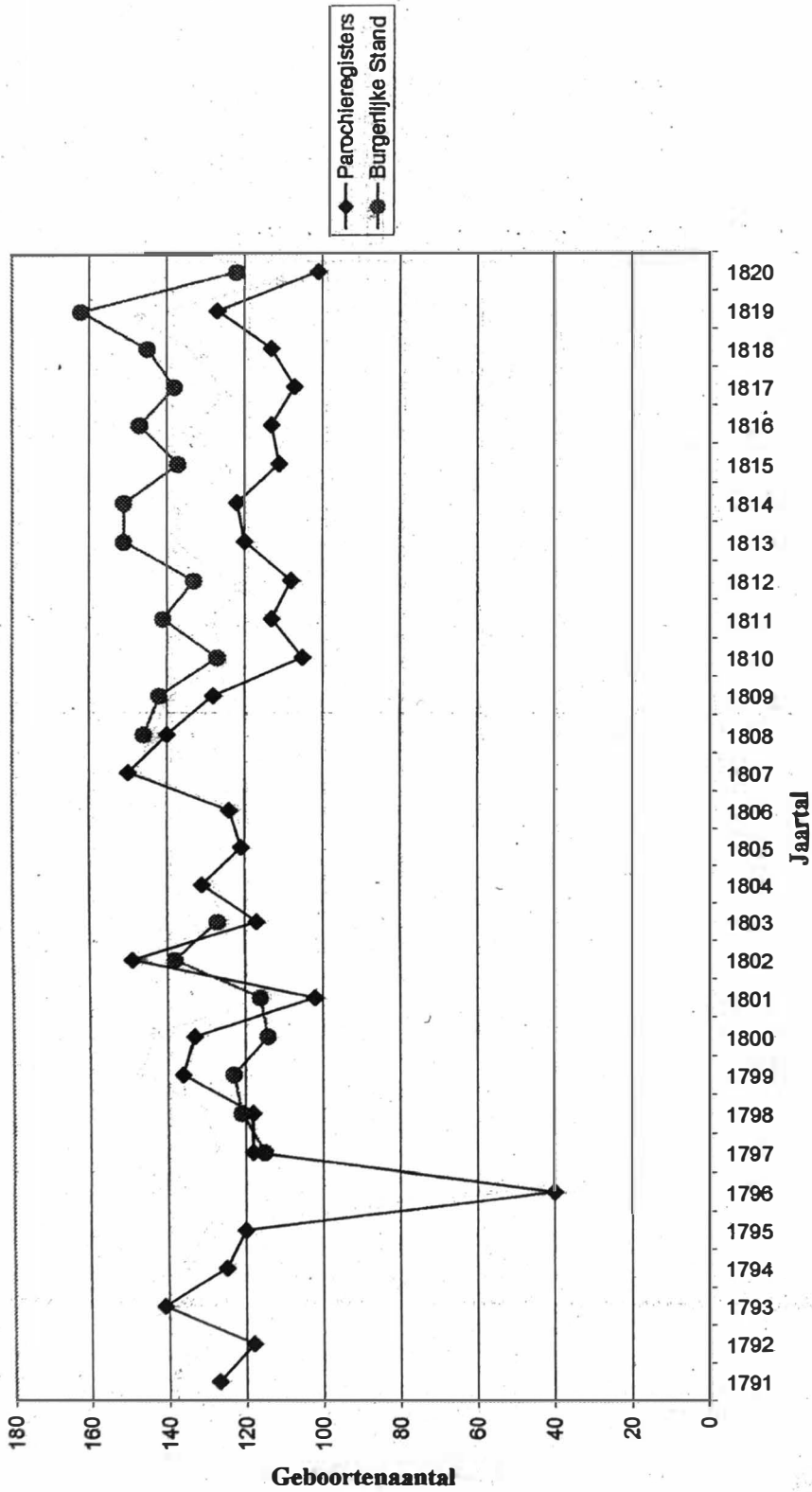
Jaartal	Parochieregisters	Burgerlijke Stand	Grootst	5-jaarlijks gemiddelde	Bevolkingsaantal (10-jaarlijks)	Jaarlijks promille	5-jaarlijks promille
1791	127		127,0	126,2	3691,3		34,2
1792	118		118,0				
1793	141		141,0				
1794	125		125,0				
1795	120		120,0				
1796	40		40,0	109,6	3691,3	10,8	29,7
1797	118	115	118,0			32,0	
1798	118	121	121,0			32,8	
1799	136	123	136,0			36,8	
1800	133	114	133,0			36,0	
1801	102	116	116,0	128,8	4026,5	28,8	32,0
1802	149	138	149,0			37,0	
1803	117	127	127,0			31,5	
1804	131		131,0			32,5	
1805	121		121,0			30,1	
1806	124		124,0	137,8	4026,5	30,8	34,2
1807	150		150,0			37,3	
1808	140	146	146,0			36,3	
1809	128	142	142,0			35,3	
1810	105	127	127,0			31,5	
1811	113	141	141,0	142,6	4361,8	32,3	32,7
1812	108	133	133,0			30,5	
1813	120	151	151,0			34,6	
1814	122	151	151,0			34,6	
1815	111	137	137,0			31,4	
1816	113	147	147,0	142,8	4361,8	33,7	32,7
1817	107	138	138,0			31,6	
1818	113	145	145,0			33,2	
1819	127	162	162,0			37,1	
1820	101	122	122,0			28,0	

Illustratie 3. Tabel nataliteit Kalken, periode 1791-1820.

Vanaf 1797 – en met uitzondering van de jaren 1804 tot 1807 – zijn zowel de gegevens uit het parochieregister als deze van de Burgerlijke Stand bewaard gebleven. Beide reeksen verlopen relatief stabiel, met uitzondering van een extreem dieptepunt in de reeks gegevens uit het parochieregister in 1796: slechts 40 geboorten werden toen genoteerd. Helaas kunnen we dit gegeven niet vergelijken met dat van de Burgerlijke Stand van dat jaar. Het lijkt me waarschijnlijk dat dit extreme dieptepunt niet de werkelijkheid weergeeft, maar het gevolg was van de wet die de parochieregisters verbood. Deze werd namelijk ook uitgevaardigd in 1796 door het Directoire. Voor de rest van de bewerkingen heb ik dit jaar steeds buiten beschouwing gelaten, omdat het aannemelijk is dat we hiermee een correcter beeld hebben van de werkelijke evoluties.

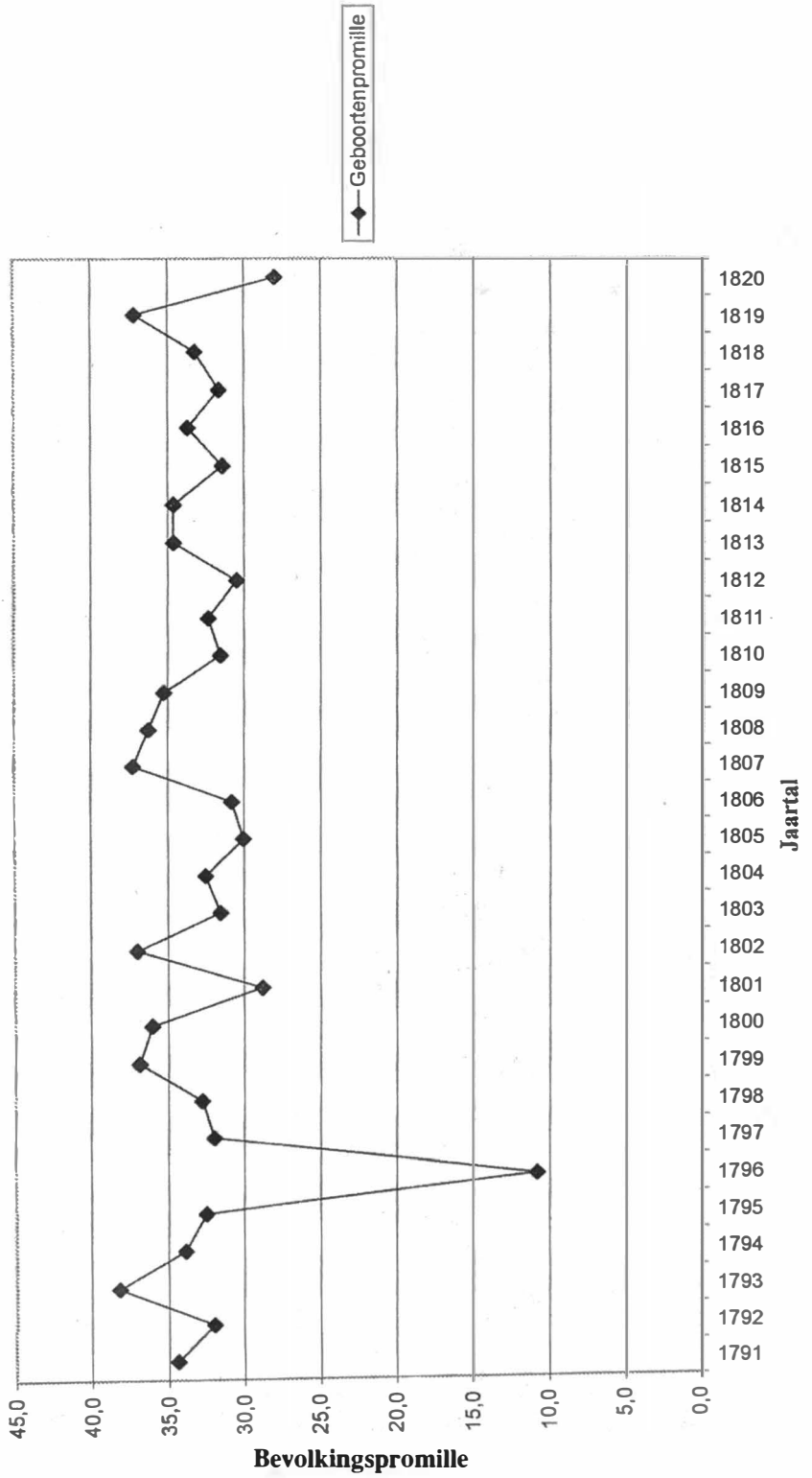
De reeks gegevens uit het parochieregister toont een lichte daling van gemiddeld 0,5 geboorten per jaar. Deze van de Burgerlijke Stand daartegenover laat een stijging zien van gemiddeld 1,2 geboorten per jaar. Ik vermoed dat de verklaring ligt in het feit dat de Burgerlijke Stand de eerste jaren na haar ontstaan nog niet van alle geboorten een aangifte kreeg. We zien ook zeer duidelijk op de grafiek dat de jaarlijkse schommelingen in het aantal geboorten van de laatste tien jaren van de besproken periode zeer gelijklopend zijn voor Burgerlijke Stand en parochieregister. Voor de verdere verwerking van de gegevens heb ik van de periode 1797 – 1803 telkens het grootste aantal geboorten genomen, en vanaf 1808 telkens de gegevens van de Burgerlijke Stand. Voor de andere jaren had ik enkel de gegevens van het parochieregister tot mijn beschikking. Als we de evolutie van deze samengestelde reeks bekijken, dan merken we een stijging van gemiddeld 0,8 geboorten per jaar. Het grootste aantal geboorten valt in het jaar 1818, met 162 geboorten (Burgerlijke Stand). Het laagste aantal was in 1801, toen 116 mensen het licht zagen (Burgerlijke Stand). Dit geeft een verschil van 46 tussen hoogste en laagste geboorteaantal.

Als we jaarlijks de verhouding (in promille) bekijken van het aantal geboorten tot de volledige bevolking van Kalken, dan is er een minieme daling van 0,05 ‰ per jaar merkbaar. We kunnen dus stellen dat deze evolutie nagenoeg constant blijft. Ook het verschil in het jaarlijkse aandeel van de geboorten in het bevolkingsaantal is zeer klein. Het verschil tussen maximum (38,2 ‰) en minimum (28,0 ‰) bedraagt amper 10,2 ‰.

Illustratie 4. Grafiek nataliteit Kalken, periode 1791-1820.

2.4 Grafiek nataliteit: Promille

Illustratie 5. Grafiek nataliteit in promille, Kalken, periode 1791-1820.

3. NUPTIALITEIT

De parochieregisters van de huwelijken werden gedurende de hele periode tussen 1790 en 1820 bijgehouden door de pastoor. Dus ook nog na het verbod dat opgelegd was door de Fransen in 1796 tijdens het Directoire. L. De Ruyver verwerkte heel wat gegevens in een boek met de (alfabetische) lijst van alle gehuwde personen te Kalken tussen 1604 en 1900¹⁷. Vanaf 1800 werden de huwelijken aangegeven op de Burgerlijke Stand¹⁸.

Van de evolutie van het aantal huwelijken in de periode 1790 – 1820 heb ik voor 2/3 van de tijdsspanne twee reeksen gegevens. Vanaf 1800 zijn zowel de gegevens uit het parochieregister als deze van de Burgerlijke Stand bewaard gebleven. Als we beide reeksen gegevens uitzetten op een grafiek, dan kunnen we opmerken dat ze rond elkaar dansen, de ene reeks loopt voor geen enkele periode systematisch boven of onder de andere.

De reeks gegevens uit het parochieregister toont over de hele periode een lichte daling van gemiddeld 0,4 huwelijken per jaar. Deze van de Burgerlijke Stand daarnaast blijft gemiddeld constant. Om beide reeksen samen te smelten, heb ik van elk jaar het hoogste aantal huwelijken overgenomen. Voor de periode 1791 – 1799 had ik enkel de gegevens uit het parochieregister. Van 1800 tot 1809 wisselen parochieregister en Burgerlijke Stand elkaar om de twee à drie jaar af. De laatste elf jaar van de besproken periode heeft de Burgerlijke Stand nagenoeg constant de meeste huwelijksinschrijvingen. Enkel 1815 vormt hierop nog een uitzondering. Voor 1801 en 1811 noteren we telkens hetzelfde aantal huwelijken. Als we de evolutie van de samengestelde reeks bekijken, dan merken we een zeer lichte daling van gemiddeld 0,1 huwelijken per jaar op. In 1793 huwden de meeste koppels, dit waren er 55. In 1816 waren er slechts 16 koppels die in het huwelijksbootje stapten. Dit geeft een verschil van 36 tussen het meeste en het minste aantal huwelijken. Over de schommelingen in de besproken periode van dertig jaar valt weinig te zeggen. Het aantal huwelijken per jaar is zeer onregelmatig. In 1793 zien we bijvoorbeeld een verdubbeling van het aantal huwelijken van het jaar daarvoor.

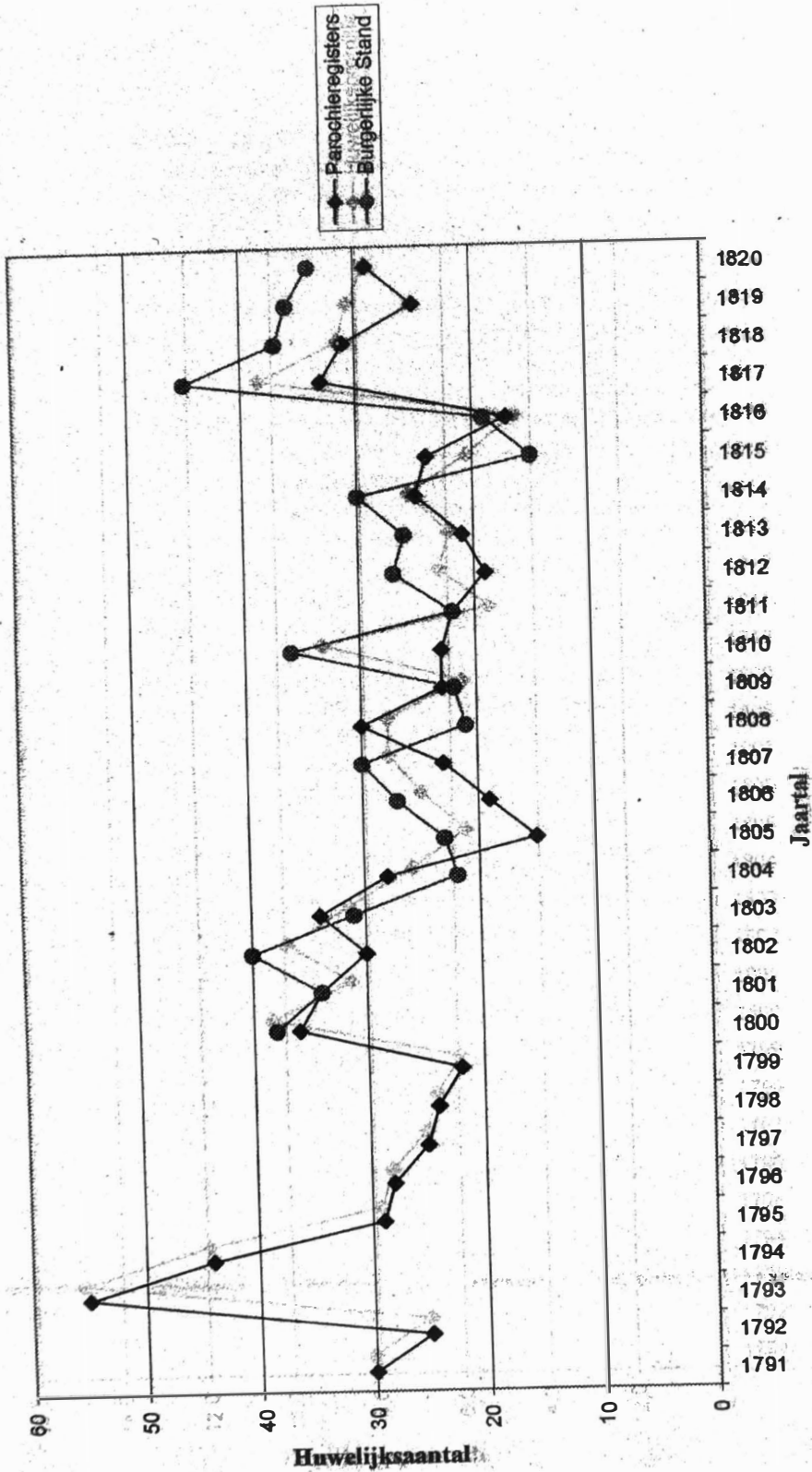
Ook in 1794 ligt het aantal huwelijken nog relatief hoog, terwijl het in 1795 weer terugvalt naar het niveau van 1792. Misschien kan het iets te maken hebben met de restauratie van het Oostenrijks bewind tussen twee periodes van Franse annexaties (en bijgevolg oorlog) in, maar dit is geenszins zeker te stellen.

¹⁷ DE RUYVER L., *Kalken. Sint Denijsparochie. Huwelijken 1604 – 1900*, Gent, 1998.

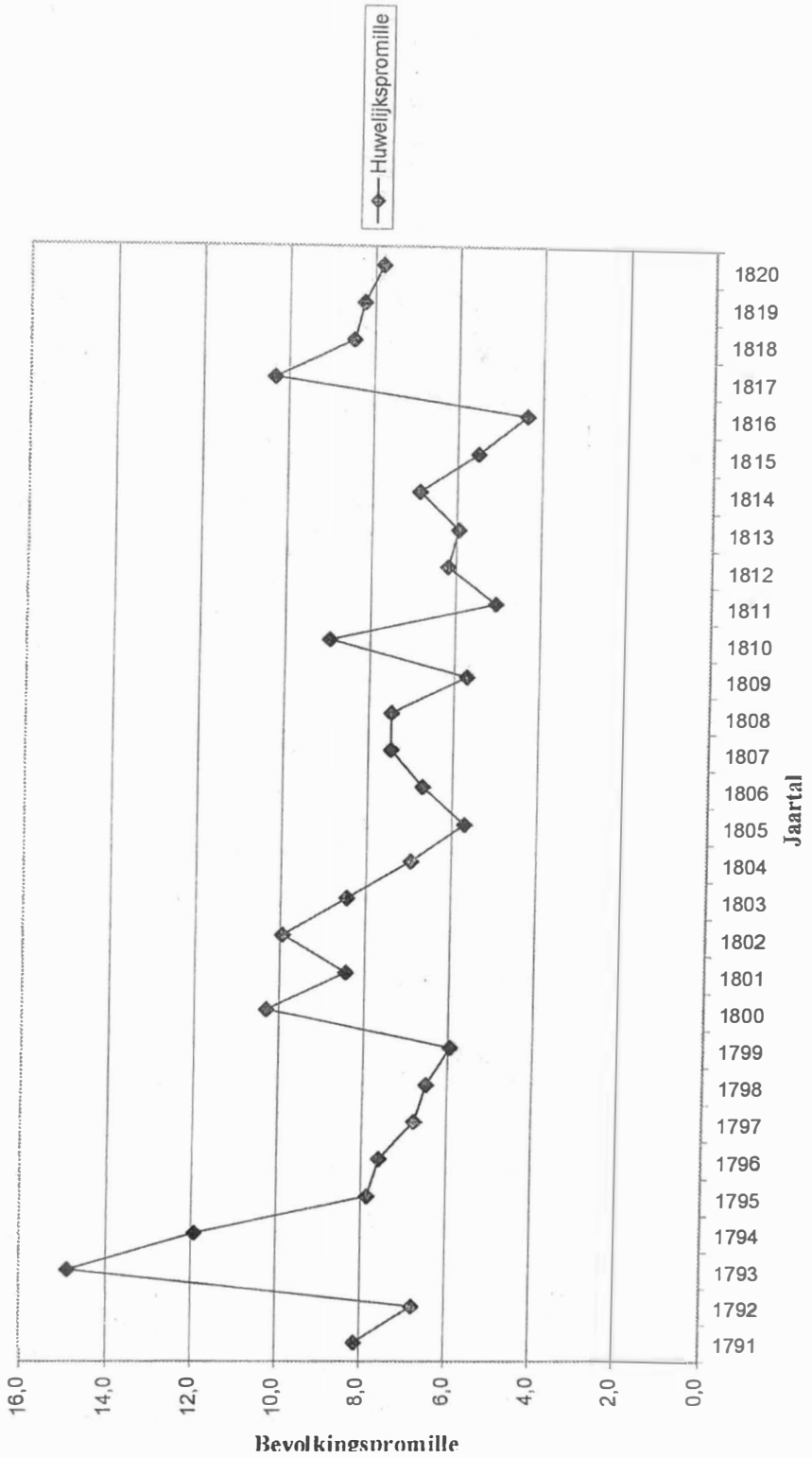
¹⁸ Beveren, Rijksarchief, microfilm I 114 657, Burgerlijke Stand Kalken, Huwelijken 1800 – 1824.

Jaartal	Huwelijksaantal		Grootst	5-jaarlijks gemiddelde	Bevolkingsaantal (10-jaarlijks)	Jaarijks promille 5-jaarlijks promille																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																														
	Parochieregisters	Burgerlijke Stand				8,1	6,8	14,9	11,9	7,9	7,6	6,8	6,5	6,0	10,3	8,4	9,9	8,4	7,0	5,7	6,7	7,5	7,5	5,7	8,9	5,0	6,2	6,0	6,9	5,5	4,4	10,3	8,5	8,3	7,8																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																	
1791	30		30,0	36,6	3691,3																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																															</

Illustratie 6. Tabel nuptialiteit Kalken, periode 1791-1820.

Illustratie 7. Grafiek nuptialiteit Kalken, periode 1791-1820.

Illustratie 8. Grafiek nuptialiteit promille, Kalken, periode 1791-1820.

Jaartal	Overlijdensaantal		Grootst	5-jaarlijks gemiddelde	Bevolkingsaantal (10-jaarlijks)	Jaarlijks promille		5-jaarlijks promille
	Parochieregisters	Burgerlijke Stand				Jaarlijks promille	5-jaarlijks promille	
1791	91		91,0	197,8	3691,3	24,7		53,6
1792	191		191,0			51,7		
1793	240		240,0			65,0		
1794	364		364,0			98,6		
1795	103		103,0			27,9		
1796	127		127,0	89,8		34,4		24,3
1797	72	52	72,0			19,5		
1798	1	84	84,0			22,8		
1799	60	77	77,0			20,9		
1800	61	89	89,0			24,1		
1801	75	97	97,0	104,4	4026,5	24,1		25,9
1802	49	92	92,0			22,8		
1803	60	97	97,0			24,1		
1804	123	112	123,0			30,5		
1805	96	113	113,0			28,1		
1806	114	93	114,0	112,0		28,3		27,8
1807	115	110	115,0			28,6		
1808	121	127	127,0			31,5		
1809	94	111	111,0			27,6		
1810	74	93	93,0			23,1		
1811	75	101	101,0	107,0	4361,8	23,2		24,5
1812	95	113	113,0			25,9		
1813	78	107	107,0			24,5		
1814	79	107	107,0			24,5		
1815	90	107	107,0			24,5		
1816	82	106	106,0	120,4		24,3		27,6
1817	80	94	94,0			21,6		
1818	95	111	111,0			25,4		
1819	120	159	159,0			36,5		
1820	111	132	132,0			30,3		

Illustratie 9. Tabel mortaliteit, Kalken, periode 1791-1820.

Als we jaarlijks de verhouding (in promille) bekijken van het aantal huwelijken tot de volledige bevolking van Kalken, krijgen we een bijna identieke grafiek te zien. Hieruit kunnen we afleiden dat de stijgingen of dalingen in het aantal huwelijken per jaar niet in relatie stonden met een stijging of daling van het bevolkingsaantal. Er moeten dus andere bepalende factoren geweest zijn, waarvan toeval zeker een belangrijke rol zal gespeeld hebben. Er is een daling in de evolutie van 0,1 ‰, wat betekent dat het aantal huwelijken in vergelijking met het bevolkingsaantal over de globale periode nagenoeg constant is gebleven. In verhouding tot de Kalkense bevolking, hebben we in dezelfde jaren het hoogtepunt en laagtepunt: in 1793 is het aantal huwelijken 19,9 ‰, en in 1816 is het 4,4 ‰. Net als bij de geboorten zitten we hier met een verschil van ca. 10 ‰.

4. MORTALITEIT

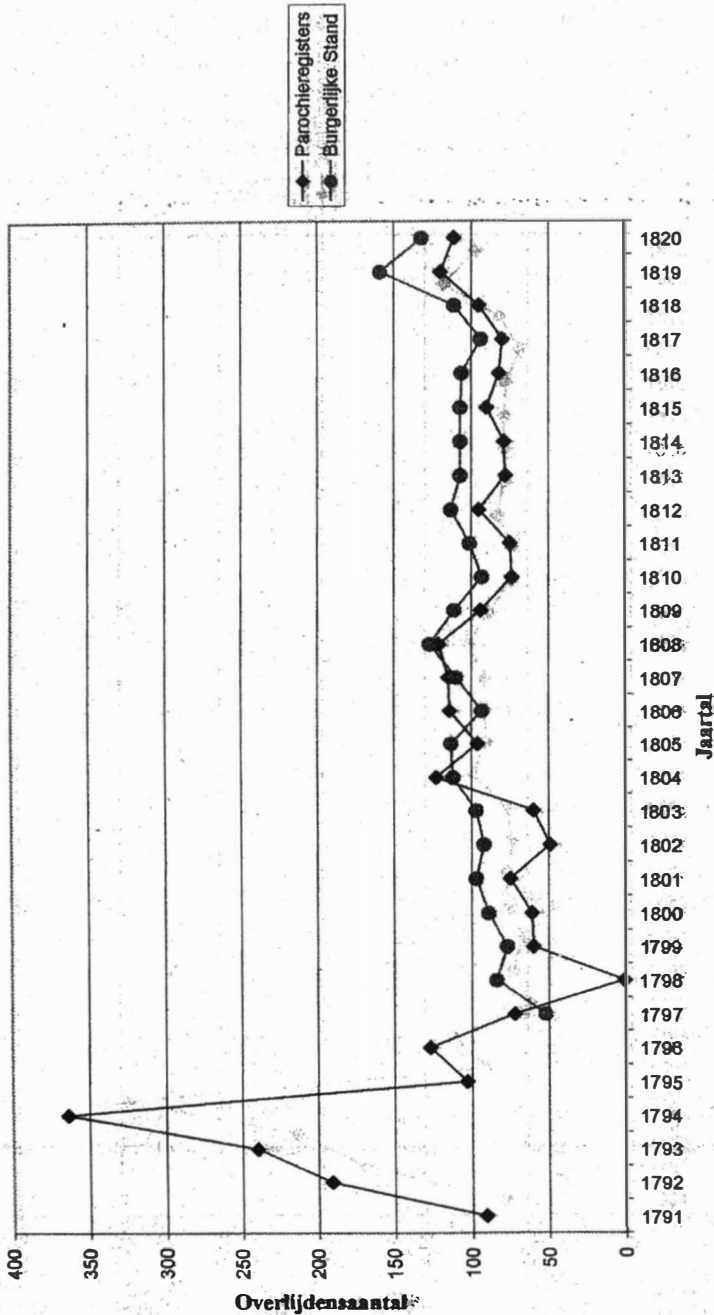
De parochieregisters van de overlijdens werden gedurende de hele periode tussen 1790 en 1820 bijgehouden door de pastoor. Dus ook nog na het verbod dat opgelegd was door de Fransen in 1796 tijdens het Directoire. Luc De Ruyver verwerkte heel wat gegevens in een boek met de (alfabetische) lijst van alle overleden personen te Kalken tussen 1604 en 1900¹⁹. Vanaf 1797 werden de overlijdens aangegeven op de Burgerlijke Stand²⁰.

Van de evolutie van het aantal overlijdens in de periode 1790 – 1820 heb ik voor 24 van de 30 jaar van de tijdsspanne twee reeksen gegevens. Van alle besproken demografische onderdelen, is dit de meest overlappende. Vanaf 1797 zijn zowel de gegevens uit het parochieregister als deze van de Burgerlijke Stand bewaard gebleven. Als we beide reeksen gegevens uitzetten op een grafiek, dan merken we op dat bijna vanaf de invoering van de Burgerlijke Stand, de sterftcijfers uit deze bron hoger zijn. Vanaf 1798 wordt het overschot enkel nog gehaald door het parochieregister in 1804, 1806 en 1807. Voor de samenvoeging van de gegevens heb ik dan ook vanaf 1798 voornamelijk met de data van de Burgerlijke Stand gewerkt.

Op de grafiek valt meteen op dat er voor de periode 1792 – 1794 een plotse enorme stijging is van het aantal sterftes.

¹⁹ DE RUYVER L., *Kalken. Sint Denijsparochie. Overlijdens 1604 – 1900*, Gent, 1998.

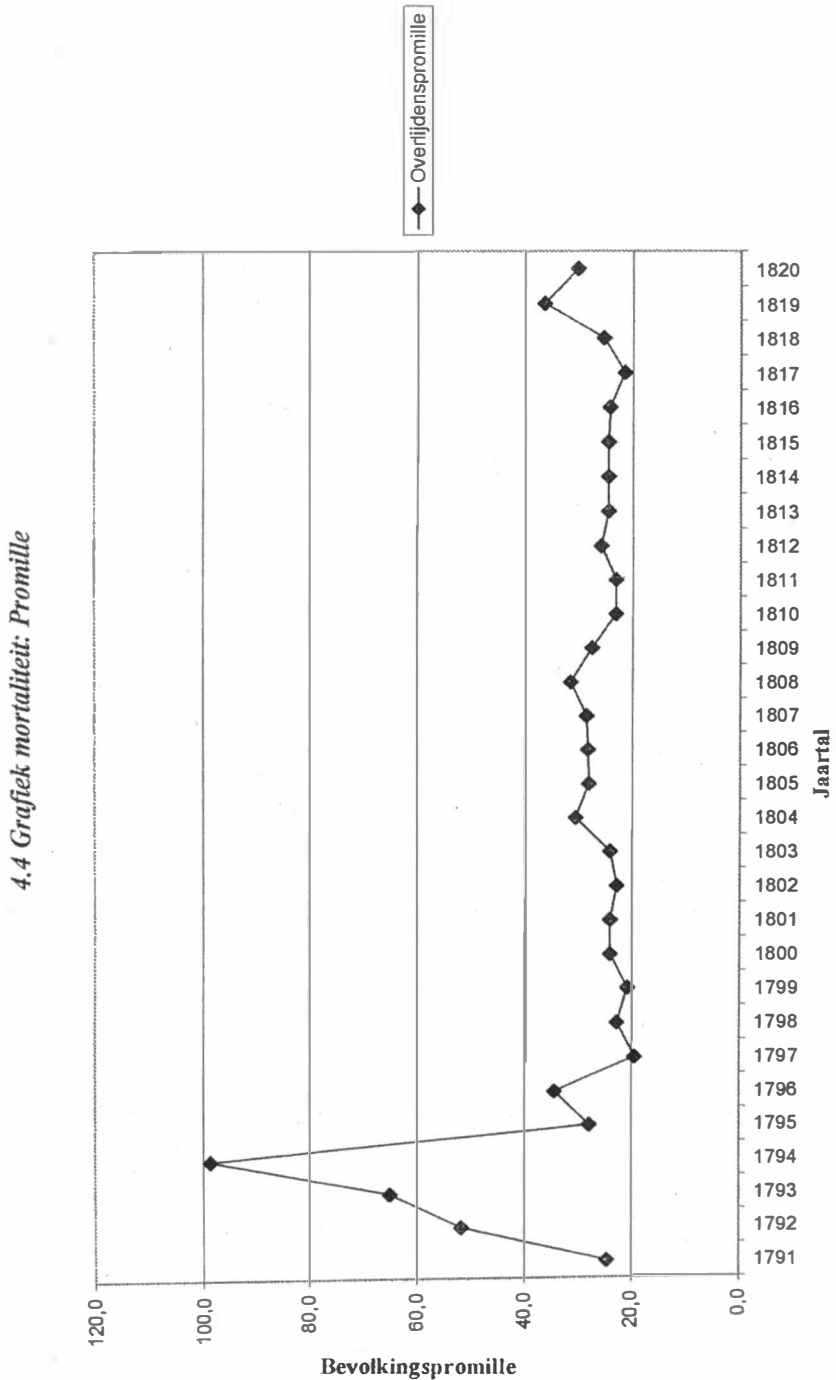
²⁰ Beveren, Rijksarchief, Microfilm 1 114 730, Burgerlijke Stand Kalken, Overlijdens 1796 – 1803; *ibidem*, Microfilm 1 112 499, Burgerlijke Stand Kalken, Overlijdens 1804 – 1813; *ibidem*, Microfilm 1 112 500, Burgerlijke Stand Kalken, Overlijdens 1814 – 1832.

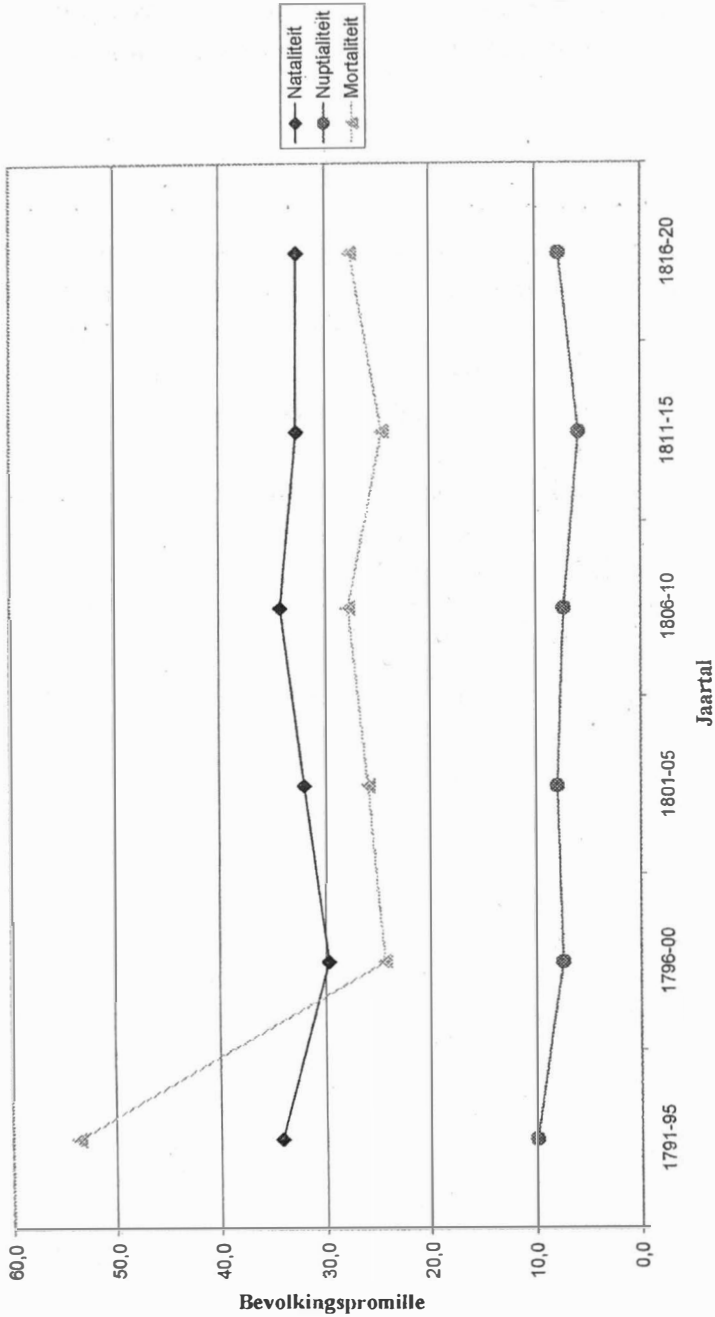
Illustratie 10. Grafiek mortaliteit, Kalken, periode 1791-1820.

Op amper drie jaar tijd stijgt het bijna in rechte lijn van 91 tot 364 overlijdens, om dan in 1795 al even plots terug te vallen tot 103 overlijdens. Dit is enigszins surrealistisch. Als we op deze manier de reeks van de Burgerlijke Stand naast deze van het parochieregister zetten, hebben we bij eerstgenoemde een gemiddelde stijging van 2,0 overlijdens per jaar, tegenover een gemiddelde daling van 2,3 sterftes per jaar voor laatstgenoemde. Als we de drie extremumjaren er van tussen laten, hebben we voor de parochieregisters eveneens een – zij het ietwat mildere – gemiddelde stij-

ging van 0,8 overlijdens per jaar. De verklaring van de extreme cijfers tussen 1792 en 1794 kan misschien te maken hebben met de onrustige politieke periode, hoewel de cijfers vermoedelijk dan nog sterk overdreven zijn. Voor het overige deel van de besproken periode valt er een nagenoeg constante, lichte stijging van de jaarlijkse sterftecijfers te bespeuren (gemiddeld 1,1 overlijdens meer per jaar).

Illustratie 11. Grafiek mortaliteit promille, Kalken, periode 1791-1820.

Illustratie 12. Vergelijkingsgrafiek nataliteit – nuptialiteit- mortaliteit, Kalken, periode 1791-1820.

Als we jaarlijks de verhouding (in promille) bekijken van het aantal overlijdens tot de volledige bevolking van Kalken, zien we weer de enorme piek. Voor 1794 bedraagt het aandeel van de sterfgevallen ten opzichte van het bevolkingsaantal maar liefst 89,6 % of bijna 1/10 van de totale bevolking. Het is vrij onrealistisch dat dit werkelijk het geval zou geweest zijn, aangezien er in andere bronnen nergens

gerept wordt over een plotse sterftecrisis in die jaren. Voor de overige jaren blijft de verhouding ongeveer constant. Er is een minieme stijging van gemiddeld 0,08 ‰.

5. EINDBESCHOUWING

Voor een eindbeschouwing van de demografische verschuivingen in Kalken gedurende de periode 1790 – 1830, heb ik het vijfjaarlijkse gemiddelde van de verhouding van geboorten, huwelijken en overlijdens tot het bevolkingsaantal in een grafiek geplaatst. Bij de eerste oogopslag maken we onmiddellijk de evidente vaststelling dat het huwelijksaandeel steeds een stuk lager ligt dan de andere twee. De sprong in de hoogte die het sterftcijfer neemt tussen 1792 en 1794 werkt nog steeds sterk door in deze grafiek. Daarom heb ik voor de meeste bewerkingen de eerste vijf jaren van de overlijdensevoluitie buiten beschouwing gelaten. We zien meteen ook dat de nataliteit iets hoger ligt dan de mortaliteit, namelijk gemiddeld 32,6 ‰ en 30,6 ‰. Dit verklaart (althans ten dele) de stijgingscoëfficiënt van het gehele bevolkingsaantal.

Als we de drie series over de hele lijn bekijken, dan is er een lichte stijging waarneembaar voor zowel nataliteit als mortaliteit. De stijgingscoëfficiënten bedragen gemiddeld respectievelijk 0,1 ‰ en 0,5 ‰. Dit wil zeggen dat het aantal overlijdens gedurende de besproken periode van 30 jaar gemiddeld toeneemt ten opzichte van de geboortes. De verhouding ten opzichte van het bevolkingstotaal van laatstgenoemde blijft echter groter. Op het bevolkingstotaal zou de weerslag hiervan zijn dat de bevolking gedurende de dertig jaar blijft toenemen, maar dat de stijging gedurende de laatste jaren minder sterk zou zijn. Helaas zijn de gegevens van het bevolkingsaantal niet in voldoende mate aanwezig om dit te verifiëren. Er mag echter ook niet vergeten worden dat heel wat andere factoren, zoals migratie of herindeling van de grenzen het grondgebied, een niet te onderschatten rol spelen in het bevolkingsaantal. Met betrekking tot de huwelijken is er een gemiddelde daling van de verhouding ten opzichte van het totale bevolkingsaantal waarneembaar van 0,4 ‰.

We kunnen ook de drie aparte series meer in detail gaan bekijken rond hoe ze per periode algemeen en ten opzichte van elkaar evolueren. De periode van 1791 tot 1795 geeft voor alle drie de reeksen de sterkste daling weer van de hele besproken periode. Voor de geboorten is dit 5 ‰, voor de huwelijken 2,5 ‰, en voor de overlijdens 29,3 ‰. In de tien jaren die daarop volgen, stijgen alle reeksen weer, met uitzondering van de huwelijken, waarvan het aandeel zeer licht daalt (0,6 ‰) tussen 1801 en 1805. Tussen 1811 en 1815 is er weer een recessie merkbaar, hoewel die voor de mortaliteit groter is dan voor de andere twee. Gedurende de laatste periode stagneert het aandeel van de geboorten, terwijl de andere twee hun sterkste stijging van de besproken periode hebben, dat is 1,9 ‰ voor de huwelijken en 3,1 ‰ voor de overlijdens.

HET LEVEN ZOALS HET WAS. EEN NIEUW BOEK OVER HET KASTEEL VAN LAARNE

KOEN DE VLIAGER-DE WILDE, Adellijke levensstijl. Dienstpersoneel, consumptie en materiële leefwereld van Jan van Brouhoven en Livina de Beer, graaf en gravin van Bergeyck (ca. 1685-1740). € 19,50.

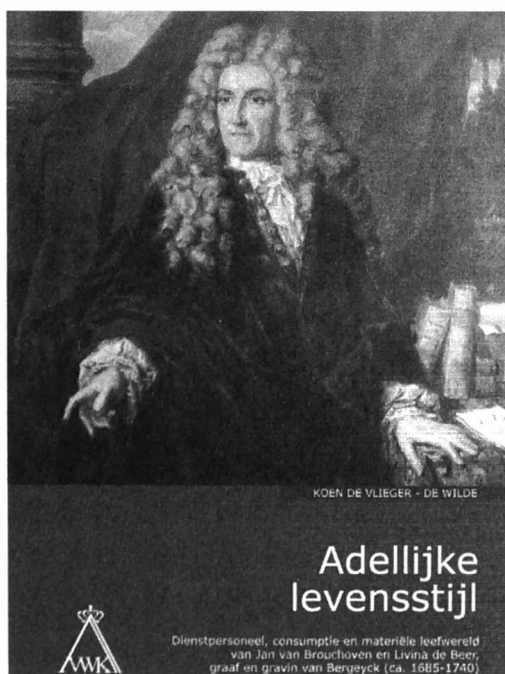
Ze waren met zes, allemaal lang en smal, het ene al wat groter dan het andere: de huishoudjournalen van Livina de Beer (1656-1741), gravin van Bergeyck en barones van Laarne. Gedurende bijna een halve eeuw nam zij plichtsbewust de ganzenveer ter hand om alle uitgaven van haar huishouden te noteren.

Op basis van deze uitzonderlijke bronnen onderzocht Koen De Vliager-De Wilde het dienstpersoneel, de consumptie en de materiële leefwereld van een achttiende-eeuwse adellijke familie. Welke betekenis hadden bedienden voor hun meesters? Hoe was hun onderlinge relatie? Hoe toonde een adellijke familie haar afkomst en status? Bekommerden de graaf en de gravin zich persoonlijk om hun aankopen? En waarom lieten ze hun spullen eindeloos herstellen, huurden ze koetsen of aten ze groenten van eigen kweek?

De levensstijl van de familie de Bergeyck vormde het onderwerp van de thesis waarmee Koen De Vliager-De Wilde het licentiaatsdiploma geschiedenis behaalde aan de Katholieke Universiteit Leuven. In 2003 werd deze verhandeling bekroond met de Vlaamse Scriptieprijs van het Fonds Pascal Decroos voor Bijzondere Journalistiek. Het boek *Adellijke levensstijl* zal vanaf 15 november te verkrijgen zijn bij de afdeling publicaties van de Koninklijke Vlaamse Academie van België voor Wetenschappen en Kunsten aan de prijs van 19,50 euro (exclusief portkosten).

Verdere inlichtingen:

Koninklijke Vlaamse
Academie van België voor
Wetenschappen en Kunsten,
t.a.v. Sophie Dejaegher,
Hertogsstraat 1 - 1000 Brussel.
Tel 02 550 23 23 - Fax 02 550 23 25
www.kvab.be <<http://www.kvab.be>
info@kvab.be> <<mailto:info@kvab.be>>

Over de auteur

Koen De Vlieger - De Wilde (1981) studeerde geschiedenis aan de Universiteit Antwerpen en de Katholieke Universiteit Leuven. Zijn eindverhandeling over de adellijke levensstijl van de familie de Bergeyck werd bekroond met de Vlaamse Scriptieprijs. Nadien werkte hij mee aan enkele boekhistorische projecten die resulteerden in twee publicaties: het *Adresboek van zeventiendeeeuwse drukkers, uitgevers en boekverkopers in Vlaanderen en het tentoonstellingsboek Een zee van toegelaten lust; Hoogtepunten uit abdijbibliotheken in de provincie Antwerpen* (samen met Pierre Delsaerdts en Geert Souvereijns). Momenteel is hij beheerder van kasteel d'Ursel, een wetenschappelijke en culturele instelling van de Provincie Antwerpen. Koen De Vlieger-De Wilde hield voor onze vereniging een voordracht over het onderwerp in het kasteel van Laarne op donderdag 3 juni 2004.

UIT DE OUDE DOOS

Het personeel van de Gemeentelijke Lagere School in 1939 voor het schoolhuis.

(Foto Norbert De Wilde)

Staand van links naar rechts:

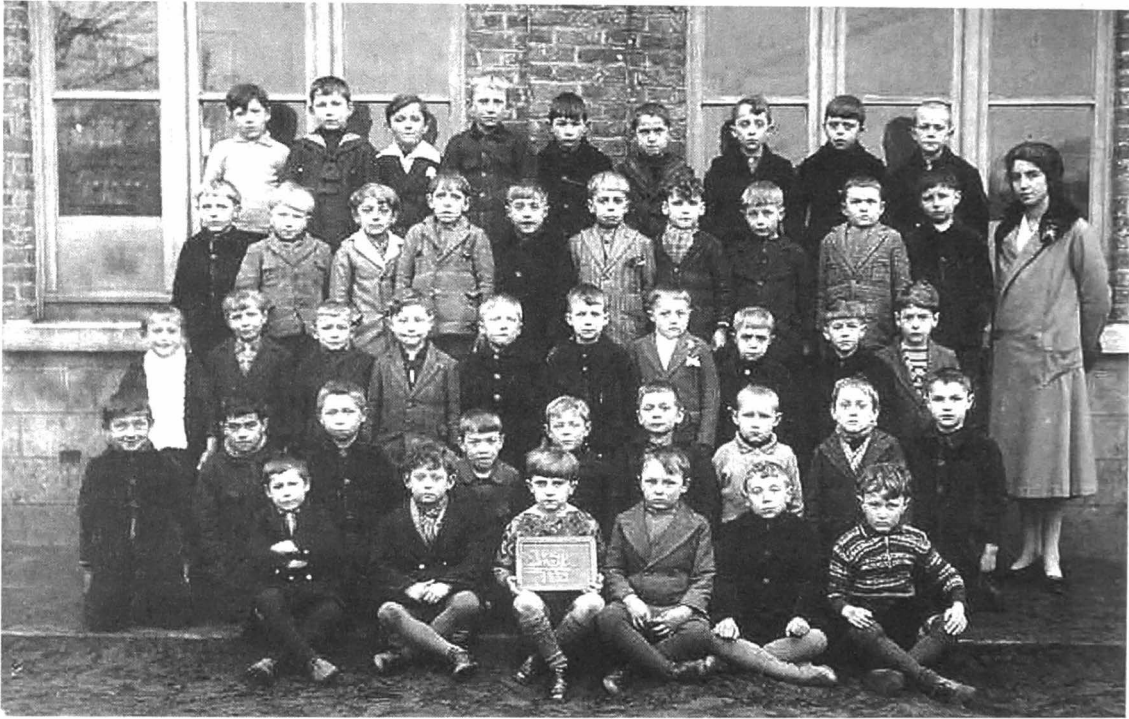
Gerard Roobroeck, Robert Heirman, Albert Eeckman, Cyriel De Wilde.

Zittend van links naar rechts:

mevrouw Mehuys, directeur Oscar Raman, Anna Eeckman.

UIT DE OUDE DOOS

Het 2^e leerjaar van de Gemeentelijke Lagere School en hun lerares Anna Eeckman in het schooljaar 1932-1933 (januari 1933).

(Foto Norbert De Wilde)

Eerste rij zittend, van links naar rechts: Achiël De Moor, Frans De Kezel, Norbert De Wilde, Emiel De Geest, Oscar Van Laere, Gaston Scheire.

Tweede rij op de knieën zittend, van links naar rechts: [] Van Puymbroeck, Leonard Valcke, Leon Verschraeghe, Leon De Bock, Leon Bijn, Henri Valcke, Paul Van Den Berghe, Georges Audenaert, Maurice Haeghens.

Eerste rij staand, van links naar rechts: André De Smet, Maurice De Backer, Isidoor Van Poecke, Theophiel De Smet, Jozef Van Overmeire, Gustaaf Vliebergh, Leon De Visscher, Marcel De Coster, Roger Van Poecke, André De Cock.

Tweede rij staand: Achiel Van Laecken, Roger Van Den Broecke, Emiel De Cock, Cesar Naudts, Arthur Vermeiren, Maurice De Lausnay, Alfons Van De Sijpe, Theophiel De Smet, Achiel Seghers.

Bovenste rij staand van links naar rechts: Maurice Willems, Henri Praet, Maurice Haeghens, Maurice De Veirman, André Piens, Leon De Blicck, André Van De Velde, Oscar Van De Weghe, [] Maes.

Castellum

Driemaandelijks tijdschrift van de VERENIGING VOOR
LOKALE GESCHIEDENIS VAN KALKEN EN LAARNE

Dienst Wettelijk Depot nr. B.D. 40.652

Oplage: 280 exemplaren

Omslagillustratie:

Familiefoto gezin Augustin De Ruyver - Maria Augusta Colman, in 1917 verstuurd naar frontsoldaat Theophiel De Ruyver.

Staand van links naar rechts: Maria Paulina Duytschaever (echtgenote van (Theophiel), Alida, Emma, Maria, Octaaf, (Petrus-) Joseph en Leon De Ruyver.

Zittend/onder van links naar rechts: Magdalena, Maria Augusta Colman, Augustien en Alphons De Ruyver.

INHOUD

<i>Editoriaal</i>	
André Van De Sompel	3
<i>De familie De Ruyver in Laarne en Kalken (1770-1910)</i>	
Luc De Ruyver	5
<i>Historische demografie van Kalken 1790-1820</i>	
Goedele De Roo	25
<i>Het leven zoals het was. Een nieuw boek over het kasteel van Laarne</i>	43
<i>Uit de oude doos:</i>	
– Personeel van de gemeentelijke lagere school Laarne, 1939	45
– Tweede leerjaar gemeentelijke lagere school Laarne, 1932-1933	46
Inhoudstafel	48

De auteurs zijn verantwoordelijk voor de inhoud van hun bijdrage.
Teksten mogen worden overgenomen mits vermelding van de bron en de auteur,
en het toezenden van een exemplaar.